

Załącznik do Uchwały nr XII/357/15
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 30 listopada 2015 r.

**Sprawozdanie z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa
Wielkopolskiego na lata 2013-2016 za okres 2013-2014**

Wstęp.

Uchwałą nr XXXVIII/763/13 w dniu 28 października 2013 roku Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjął *Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016*, nazywany dalej *Programem*. Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zarząd województwa przedstawia Sejmikowi Województwa sprawozdanie z realizacji programu co dwa lata. Celem sporządzenia sprawozdania z realizacji *Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016* jest przedstawienie podjętych działań oraz stanu zaawansowania realizacji wskazanych w programie celów.

Art. 87 ust 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami precyzuje cele programu opieki nad zabytkami:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminującymi sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Powyższe cele ogólne oraz zadanie podstawowe Samorządu Województwa: zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektów zabytkowych będących we władaniu Województwa, były podstawą przyjęcia w *Programie opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2016*, poniższych celów dla regionu wielkopolskiego, w ramach których zostały wyznaczone zadania szczegółowe:

- CEL I. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków. Do jego realizacji wyznaczono cztery kierunki działań:

- 1.0. opieka nad zabytkami nieruchomymi;
- 2.0. opieka nad zabytkami ruchomymi;
- 3.0. opieka nad zabytkami archeologicznymi,
- 4.0 opieka nad dziedzictwem niematerialnym.

Do poszczególnych kierunków zostały przyporządkowane zadania szczegółowe. Koordynatorami zadań są najczęściej instytucje samorządu województwa oraz jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Trzy zadania szczegółowe wiążą się ze sprawowaniem opieki nad zabytkami nieruchomymi. Są to:

-zadanie .1.1. Poprawa stanu zachowania, modernizacja, rozbudowa i konserwacja obiektów zabytkowych będących własnością Samorządu Województwa,

-zadanie 1.2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie Województwa Wielkopolskiego,

-zadanie 1.3. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania wiedzy o źródłach pozyskiwania funduszy na rzecz prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego.

Jedno zadanie szczegółowe związane jest z opieką nad zabytkami ruchomymi, tj. zadanie 2.1. Dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie Województwa wielkopolskiego.

Także jedno zadanie szczegółowe wiąże się z opieką nad zabytkami archeologicznymi - zadanie 3.1. kontynuacja archeologicznych badań w jednostkach podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego oraz dwa zadania związane są z opieką nad dziedzictwem niematerialnym (zadanie 4.1. Podejmowanie działań związanych z rozpoznawaniem dziedzictwa niematerialnego Województwa wielkopolskiego i zadanie 4.2. Gromadzenie wiedzy o regionie, odtwarzanie i upowszechnianie zanikających odrębności regionalnych).

- CEL II. Ochrona zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego.

Realizacji tego celu służy jedno zadanie szczegółowe, tj. ochrona stanowisk archeologicznych, obiektów zabytkowych, panoram widokowych założeń urbanistycznych, szlaków kulturowych poprzez odpowiednie zapisy w planie wojewódzkim zagospodarowania przestrzennego.

- CEL III. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków.

W ramach tego celu przewidziano realizację dwóch zadań szczegółowych, tj. wspieranie działań na rzecz wpisania na listę Pomników Historii szczególnie cennych obiektów zabytkowych z terenu Województwa (zadanie 1.) oraz wspieranie inicjatyw na rzecz wpisania Pradoliny Noteci na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO (zadanie 2.).

- CEL IV. Promocja dziedzictwa kulturowego Województwa Wielkopolskiego.

Realizacja tego celu odbywać się ma poprzez podjęcie dziesięciu zadań szczegółowych, jakimi są:

- 1) promocja muzeów prowadzonych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego ,
- 2) promowanie wiedzy o zabytkach archeologicznych na terenie Województwa,

- 3) wspieranie inicjatyw promujących Szlak Piastowski,
- 4) promocja Wzgórza Lecha jako Znak Dziedzictwa Europejskiego,
- 5) promocja już istniejących Pomników Historii,
- 6) wspieranie inicjatyw promujących międzynarodowe szlaki kulturowe: św. Jakuba, Cysterski, Romański,
- 7) wspieranie Europejskich Dni Dziedzictwa,
- 8) wspieranie wydawnictw promujących dziedzictwo wielkopolskie,
- 9) wydawanie regionalnych publikacji,
- 10) wspieranie wydawania regionalnych publikacji.

- CEL V. Upowszechnianie wiedzy o regionie.

W Programie zaplanowano realizację trzech zadań szczegółowych:

- 1) wspieranie konkursów dla dzieci i młodzieży dotyczących dziedzictwa Wielkopolski,
- 2) wspieranie organizacji imprez, widowisk, wydarzeń artystycznych i folklorystycznych, mających na celu promocję bogactwa kulturowego (w tym niematerialnego dziedzictwa) Wielkopolski,
- 3) wspieranie działań edukacyjnych promujących *małe ojczyzny*.

CEL I. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków.

Kierunek 1.0. Opieka nad zabytkami nieruchomymi.

Zadanie 1.1. Poprawa stanu zachowania, modernizacja, rozbudowa i konserwacja obiektów zabytkowych będących własnością Samorządu Województwa.

1) Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Cerekwicy - Zespół Pałacowo-Parkowy w Cerekwicy Nowej 1, 63-233 Jaraczewo.

W 2014 roku dokonana została rewaloryzacja przyrodnicza zabytkowego parku na terenie Zespołu Pałacowo-Parkowego w Cerekwicy Nowej. W ramach tego zadania opracowano dokumentację przetargową i projektową, dokonano rozbiórki wtórnej zabudowy asfaltowego boiska, przeprowadzono wycinkę drzew suchych i spróchniałych oraz złamanych pni, zlikwidowano źle dobrane i zlokalizowane nasadzenia, przeprowadzono leczenie starych drzew, dokonano uzupełnień nowymi nasadzeniami, a także wzbogacono i uzupełniono szatę roślinną parku w szczególności partery kwiatowe oraz warstwę pośrednią w postaci odpowiednio rozmieszczonych grup krzewów oraz założono nowe trawniki na polach widokowych.

Projekt dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (koszt zadania wyniósł 262 053,54 zł z tego ze środków SWW 162.053,54 zł oraz z WFOŚiGW 100.000,00 zł).

W 2014 r. przeprowadzone zostały również prace remontowe wynikające z zaleceń pokontrolnych Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Jarocinie (Decyzja PZ.5580.21.42.1.1.2014 z 27 czerwca 2014 r., Decyzja PZ.5580.54.2F.1.2013 – 2014.PR z 13

października 2014 r., Państwowego Inspektora Sanitarnego w Jarocinie (Protokół Kontroli nr ON.HD-4402/2/1-1/14 z 16 czerwca 2014 r., Protokół Kontroli nr ON.HD-4405/2/2-3/14 z 27 listopada 2014 r.), opinii kominiarskiej nr 10/2014 z 26 listopada 2014 r., Społecznego Inspektora Pracy Prace te polegały na malowaniu sufitów i ścian w budynkach Ośrodka, zmianie systemu oddymiania w 3 budynkach internatu, sprawdzeniu i naprawie instalacji odgromowej wszystkich budynków, wykonaniu prawidłowej wentylacji oraz zabezpieczeniu poręczy schodów. Całkowity koszt prac wyniósł 77 427,31 zł.

2) Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie –dawny Zespół Gimnazjum, ul. Mieszka I 27, 62-200 Gniezno.

W 2013 r. przeprowadzono remont sali gimnastycznej i szatni chłopców bloku sportowego szkoły polegający na odwilgoceniu ścian, wymianie tynków, przeprowadzeniu prac wodno-kanalizacyjnych i elektrycznych, malowaniu (poniesione nakłady 54 742 zł).

W 2014 r. wymieniono 14 okien drewnianych w 5 salach wykładowych wraz z obróbką murarską (poniesione nakłady 46 500 zł) oraz zaimpregnowano boazerię w budynku WSCKZiU (koszt 7 000 zł) oraz dokonano malowania pomieszczeń (23 099 zł)

3) Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Kaliszu filia w Krotoszynie

– **Zespół Pałacowy w Krotoszynie**, Park Wojska Polskiego 1, 63-700 Krotoszyn.

W 2013 r. został wykonany projekt budowlany i wykonawczy remontu pomieszczeń filii PBP w Krotoszynie (koszt 19 926 zł). Remont zaplanowano na 2016 r.

4) Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych „Dziekanka” im. A. Piotrowskiego w Gnieźnie, ul. Poznańska 15, 62-200 Gniezno.

W 2013 r. przeprowadzone zostały kompleksowe remonty w budynkach szpitalnych nr 16 oraz 19 (wykonano m.in. nowe okładziny ściennie i posadzkowe, instalacje elektryczną i sanitarną, stolarkę okienną i drzwiową, dokonano renowacji zabytkowych drzwi). Przeprowadzone także zostały remonty dachów budynków szpitalnych nr 3, 19 oraz 31, a w roku 2014 budynku szpitalnego nr 10 .

5) Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Kościanie, Plac Paderewskiego 1 A, 64-000 Kościan.

W 2014 zakończono wymianę stolarki okiennej i drzwiowej w domu im. Pinel’a (Oddział Leczenia Uzależnień oraz Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych). Ponadto dobudowano szyb windy, wykonano renowację elewacji, izolację pionową fundamentów wraz z iniekcją i drenażem obwodowym budynku. Została także wykonana droga dojazdowa i miejsca parkingowe oraz zagospodarowano teren wokół budynku wraz ze ścieżkami.

W latach 2013-2014 wymieniono stolarkę okienną i drzwiową w willi im. Mazurkiewicza (Oddział Psychiatryczny). Dobudowano także do obiektu zaplecze socjalne i nadbudowano szyb windy, wymieniono pokrycie dachowe, wykonano renowację elewacji, izolację

panioną fundamentów wraz z iniekcją oraz drenażem obwodowym, a także drogę dojazdową do budynku i zagospodarowano teren wokół.

W 2013 r. zakończono zagospodarowanie terenu wokół Oddziału Dziennego Terapii Uzależnienia od Alkoholu oraz zakończono wymianę stolarki okiennej i drzwiowej a także dobudowano szyb windy oraz wykonano renowację elewacji audytorium edukacyjno-terapeutycznego (budynek dawnej kuchni).

W willi III (Oddział Rehabilitacji) w latach 2013-2014 zabezpieczono podszybie windy przed przesiąkaniem wód gruntowych, dokonano izolacji ścian i posadzki.

W 2013 r. zakończony został montaż systemu oddymiania klatek schodowych w **Zespole Pałacowym w Siekowie- Oddziale Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego w Kościanie**. W latach 2013-2014 wykonano także zabiegi pielęgnacyjne drzewostanu w zabytkowym parku. W 2013 r. wykonano nowe poszycie dachu z dachówki karpiówki **Pałacu w Wonieściu – Oddziale Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego w Kościanie**. W 2014 r. wymieniono zniszczoną stolarkę okienną. W latach 2013-2014 wykonano zabiegi pielęgnacyjne w zabytkowym parku w Wonieściu.

W domu im. Conolly (Oddział Psychiatryczny) w roku 2014 wzmocniona została drewniana konstrukcja dachu, zamontowano okna połaciowe i pokryto dach dachówką karpiówką oraz wykonano obróbki blacharskie, przemurowano kominy i zamontowano rynny.

W 2014 r. zagospodarowano teren wokół Oddziału Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych oraz wykonano zabiegi pielęgnacyjne drzewostanu w zabytkowym parku przy Pl. Paderewskiego.

6) Szpital Rehabilitacyjno-Kardiologiczny w Kowanówku, ul. Sanatoryjna 34, 64-600 Kowanówko oraz Park Sanatoryjny „Miłowody”.

W 2014 r. został opracowany projekt rewitalizacji, obejmujący inwentaryzację oraz projekt zieleni w parku Miłowody w ramach inwestycji *Przebudowa i rozbudowa budynku głównego szpitala, budowa budynku technicznego, przebudowa budynku pawilonu, budowa infrastruktury technicznej, drogowej, w tym miejsca postojowe oraz ogrodzenie terenu*. Termin przeprowadzenia rewitalizacji nie został jeszcze ustalony. wykonano remont budynku „C” Szpitala oraz przebudowę budynku administracyjno-leczniczego Szpitala. Ponadto wybudowano windy oraz dostosowano budynki „B” i „E” do wymogów p.poż. poprzez wydzielenie klatek schodowych z oddymianiem.

7) Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Poznaniu.

W Zespole Sanatoryjnym w Ludwikowie w budynku głównym – Pawilonie Chorych nr I oraz dwóch drewnianych leżakowniach przeprowadzono roboty budowlane mające na celu poprawę poziomu funkcjonowania i świadczenia usług. Prace obejmowały remont dachów polegający na wymianie zużytej konstrukcji oraz pokrycia wraz z elementami opierzeń i ozdobnych elementów wykończenia dachu. Ponadto przeprowadzona została renowacja

elewacji i ozdobnych elementów balustrad oraz wykuszy a także wymiana stolarki drzwiowej (zamontowano drzwi p.poż. oraz odrestaurowano drewniane drzwi wejściowe). Dokonano remontu klatek schodowych przywracając im pierwotny wygląd (odrestaurowano schody oraz dobudowano nową klatkę ewakuacyjną z zachowaniem stylu budynku). Dokonano wymiany wszystkich instalacji, w tym zamontowano nowoczesne urządzenia SAP, DSO, CCTV, RTV, instalację p.poż. oraz instalację do obsługi pacjentów. Zamontowano nowe windy i podnośnik do transportu chorych. Leżakownie poddane zostały konserwacji.

W **Willi Dyrektora** (obecnie budynek administracji) wykonano wyprawki tynkarskie wraz z malowaniem cokołu i gzymsów a także dokonano remontu pomieszczeń.

W **Pawilonie Chorych nr II** pomalowano pomieszczenia i okna wraz z ich uszczelnieniem dokonano remontu pomieszczeń, naprawiono taras oraz instalacje wodną i c.o. W 2014 roku przystąpiono do szczegółowego opracowania *Programu Funkcjonalno-Użytkowego w celu przywrócenia pierwotnego kształtu budynku Pawilonu Chorych nr 2* oraz dostosowania pomieszczeń do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia.

W **Zespole Sanatorium dla Płucno-Chorych w Chodzieży**, w ramach przedsięwzięcia pn. „Remont i przebudowa zabytkowego Budynku Szpitala w ramach projektu pn. poprawa warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w województwie wielkopolskim poprzez modernizację szpitala w Chodzieży wchodzącego w strukturę Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów” wykonano zakres prac obejmujący m.in. remont dachów polegający na wymianie zużytej konstrukcji oraz pokrycia (ok. 3960 m²), remont elewacji z odtworzeniem i uzupełnieniem detali architektonicznych, malowanie elewacji (ok. 7600 m²). Wymieniono także stolarkę okienną i drzwiową oraz odrestaurowano zabytkowe drzwi drewniane, zamontowano drzwi p.poż. wyremontowano taras i schody zewnętrzne a także wykonano nowy podjazd do Izby Przyjęć wraz z montażem drzwi automatycznych oraz remont basenu p.poż. z wykonaniem nowej studni czerpalnej oraz drogi p.poż., wyremontowano i zinwentaryzowano sieć instalacji deszczowej na terenie Szpitala.

8) Centrum Rehabilitacji im. Prof. M. Walczaka w Osiecznej, ul. Zamkowa 2, 64-113 Osieczna.

W zabytkowym parku prowadzone były cięcia pielęgnacyjne drzew. W latach 2013-2014 wyremontowane zostały łazienki pacjentów na I piętrze budynku zamku, korytarz II piętra oraz winda.

9) Wielkopolskie Centrum Onkologii – Kantor Fabryki Hipolita Cegielskiego przy ul. Strzeleckiej 33 w Poznaniu.

Po remoncie przeprowadzonym w 2006 r. budynek użytkowany jest jako budynek administracyjny, wszelkie prace konserwacyjne wykonywane są na bieżąco a stan obiektu jest bardzo dobry.

10) Park Sanatoryjny w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Dzieci w Kiekrzu przy ul. Sanatoryjnej 2.

W latach 2013 - 2014 prowadzono działania zmierzające do poprawy stanu roślinności, drzewostanu oraz ścieżek spacerowych w zabytkowym parku.

11) Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Śremie, ul. Promenada 7, 63-100 Śrem.

W 2013 r. wykonany został I etap prac konserwatorskich przy polichromiach ściennych apsydy prezbiterialnej, a w roku 2014 wykonany został II etap tych prac oraz renowacja elewacji budynku głównego wraz z przylegającą kaplicą zakładową.

12) Ośrodek Edukacji Przyrodniczej w Chalinie, 64-410 Sieraków.

W 2013 r. naprawiono zewnętrzne schody werandy zabytkowego dworu.

13) Ośrodek Edukacji Przyrodniczej w Łądzie, Łąd 39, 62-406 Łądek.

W 2013 r. odmalowano wewnątrz budynku na II piętrze oraz przeprowadzono prace remontowe tarasu, remont parkietów a w 2014 r. prowadzono remont pomieszczeń kuchennych.

14) Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie,

ul. Dworcowa 5, 62-052 Komorniki.

W zespole magazynowym w Szreniawie (stodoły i spichlerz) w latach 2013-2014 zakończono realizację hydrantowej instalacji p.poż., częściowy remont dachu, remont oświetlenia a także impregnację ognioochronną drewnianych elementów konstrukcji nośnej oraz montaż systemu oddymiania klatki schodowej.

W budynku gorzelni w Szreniawie przeprowadzono wykończeniowe roboty budowlane oraz wykonano system oddymiania klatki schodowej a także zamontowano i uruchomiono zestawy hydroforowych. Ponadto zamontowana została winda zewnętrzna i wewnętrzna dla potrzeb osób niepełnosprawnych, oraz dokończono budowę systemu p.poż.

W zabytkowym parku w Szreniawie wymieniono hydranty a w rządcówce przeprowadzony został remont schodów zewnętrznych wraz z zadaszeniem.

W stajni położonej na terenie oddziału Muzeum w **Uzarzewie** wykonano remont instalacji wentylacyjnej w kotłowni. W domu młynarza (Oddział Muzeum w **Jaraczu**) przeprowadzony został remont wraz z malowaniem stolarki okiennej, wykonano odprowadzenie wód opadowych. Natomiast w młynie wykonano remont dachu przybudówki.

15) W latach 2013-2014 w **Skansenie Archeologicznym Mrówki** (Muzeum Okręgowe w Koninie) przeprowadzono szeroki zakres prac naprawczych i modernizacyjnych, które obejmowały pogłębienie i profilowanie fosy, naprawę konstrukcji wieży, budowę budynku bramnego, naprawę i konserwację częstokołu, zagospodarowanie otoczenia. Skansen został włączony do ścieżki przyrodniczo-krajoznawczej.

16) W 2014 na terenie **Muzeum Okręgowego w Koninie**, ul. Muzealna 5, 62-505 Konin-Gosławice wymieniono dach na budynku podworskim II oraz zmodernizowano poddasze i uruchomiona tam została pracownia archeologiczna i gabinet Działu Sztuki. W 2014 r. przeprowadzono też modernizację głównych schodów do budynku spichlerza na terenie Muzeum. W roku 2013 zakończono 3 letni program prac ratunkowych i konserwacyjnych obronnych murów **zamku w Gosławicach**, a w 2014 r. wykonano remont kominów oraz częściową naprawę i ocieplenie miedzianego dachu.

17) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W 2013 roku w oddziale literackim **Dworek M. Dąbrowskiej w Russowie** zrealizowano zadanie pn. „Wycinka oraz nowych nasadzeń w parku krajobrazowym w Russowie” w ramach projektu „Przyrodnicza rewaloryzacja zabytkowego parku przy Dworku M. Dąbrowskiej w Russowie, powiat kaliski” ze środków WFOŚiGW.

W 2014 roku w oddziale **Zespół pałacowo - Parkowy w Lewkowie** w ramach doraźnych prac konserwacyjno - naprawczych dokonano zamocowania wkładu kominowego na przewodzie spalinowym na pałacu oraz uszczelniono pokrycie dachowe na oficynie wschodniej.

18) Muzeum Kultury Ludowej w Osieku.

W Muzeum będącym **Oddziałem Muzeum Okręgowego im. Stanisława Staszica w Pile** w latach 2013-2014 przeprowadzono m.in. wymianę gontu na budynku inwentarskim oraz wymianę gontu na chlewie w zagrodzie z Czajcza. Ponadto wykonano remont piwnicy ziemnej w zagrodzie z Dźwierszna Wielkiego. Przeprowadzony został także remont wiatraka typu koźlak z Chojna, polegający na rekonstrukcji i montażu śmigieł a także remont stodoły i wnętrza chałupy z Dźwierszna Wielkiego.

19) Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy-Zespole Pałacowo-Parkowym, ul. Pleszewska 5a, 63-330 Dobrzyca.

W 2013 r. przygotowano dokumentację projektowo-wykonawczą dla regulacji stosunków wodnych na terenie zabytkowego parku, projekt wykonawczy nasadzeń drzew i krzewów a także mapy geodezyjne. Zakończenie realizacji projektu zaplanowano do końca 2015 roku. W roku 2014 przeprowadzono prace związane z konserwacją malowideł ściennych pałacu. W westybulu na piętrze pałacu zrekonstruowano rozetę oraz ornamenty w formie pasów wzdłuż ścian bocznych. Rekonstrukcję wykonano na podstawie zachowanej fotografii archiwalnej.

20) Muzeum Okręgowe w Lesznie, Pl. Metziga 17, 64-100 Leszno.

W roku 2013 wymienione zostały rynny, rury spustowe i opierzenia w budynku Galerii Sztuki Muzeum Okręgowego w Lesznie przy ul. Narutowicza 31. W 2014 roku odnowiono stolarkę drzwiową w budynku Galerii Sztuki oraz schody zewnętrzne. W siedzibie głównej Muzeum przy Placu Metziga pomalowano salę wystawową.

21) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Dziekanowice 32, 62-261 Lednogóra.

W latach 2013-2014 nie prowadzono prac konserwatorskich na terenie palatium na Ostrowie Lednickim, ze względu na dobry stan obiektu..

22) Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie, ul. Niezłomnych 2, 62-031 Luboń.

1 lipca 2013 r. Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem, które do tej pory było Oddziałem Muzeum Okręgowego w Koninie, zostało przejęte przez Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie.

W tym samym roku Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie zostało po raz pierwszy beneficjentem środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju, przyznanych w ramach Priorytetu VI *Turystyka i środowisko kulturowe*; Działania 6.2. *Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego*; Schemat I *Projekty unijne* w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013. Fundusze te zostały wykorzystane na realizację przedsięwzięcia pod nazwą *Zachowanie europejskiego i światowego dziedzictwa kulturowego. Projekt inwestycyjny dotyczący byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem, podnoszący jego wartość muzealną i turystyczną.*

Obóz Kulmhof w Chełmnie nad Nerem, założony 8 grudnia 1941 r., był pierwszym i najdłuższym funkcjonującym niemieckim obozem natychmiastowej zagłady, jedynym, który zlikwidowano (kwiecień 1943 r.), by go potem ponownie uruchomić w marcu 1944 r. i ostatecznie zlikwidować w styczniu 1945 r. Obóz zagłady w Chełmnie nad Nerem i las rzurowski to największe cmentarzysko ofiar II wojny światowej w województwie wielkopolskim i miejsce męczeństwa o znaczeniu nie tylko ogólnopolskim, lecz także światowym. Stanowi on jeden z ośmiu Pomników Zagłady, którego status wyznacza ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

Pierwotny projekt inwestycyjny dotyczący poprawy stanu zachowania byłego obozu zagłady Kulmhof został przygotowany jeszcze przez Muzeum Okręgowe w Koninie zakładał wykonanie następujących robót w lesie rzurowskim: zasypanie dołów popielcowych, wykonanie obmurowań mogił, wytyczenie nowych ścieżek między mogiłami, realizację programu konserwatorskiego macew w lapidarium, modernizację toalet w pawilonie wystawienniczym, nieokreślone bliżej prace przy odsłoniętym w 1963 r. pomniku *Pamiętamy*, uzupełnienie infrastruktury o kosze, ławki, stałe znicze. Na terenie Chełmna nad Nerem planowano: zasypanie dołów archeologicznych (tzw. jam śmieciowych, w których zakopywano bezużyteczne dla Niemców rzeczy ofiar), prace rozbiórkowe pozostałości zdewastowanych budynków po Gminnej Spółdzielni, budowę małego pawilonu o powierzchni 100 m², zakup jego wyposażenia, modernizację budynku tzw. „wagi” , w której znajdowało się pomieszczenie administracyjne Muzeum, utworzenie ogrodu pamięci, budowę ogrodzenia Muzeum, informacyjne oznaczenie obiektu, uzupełnienie infrastruktury biurowej, uruchomienie strony internetowej.

Tak zarysowany projekt robót w Chełmnie, wraz z szacowanymi kosztami i poziomem jego dofinansowania wynoszącymi brutto 1 025 000 zł (przy wkładzie własnym województwa wynoszącym 5%, tj. 50 000,00 zł), po przyjęciu do realizacji przez Muzeum Martyrologiczne

Żabikowie zmodyfikowano, gdyż założono, że obejmie on I etap prac, tzw. działania ratownicze. (W tej części projektu zrezygnowano m.in. z realizacji programu konserwatorskiego macew w lapidarium w lesie rzuchowskim, zwiezionych tutaj z dawnego województwa konińskiego i nie związanych z obozem Kulmhof oraz prac przy pomniku *Pamiętamy*, które wymagają kosztownych, kompleksowych robót renowacyjnych) oraz utworzenie ogrodu pamięci. Wcześniej projekt został uzupełniony m.in. wprowadzeniem monitoringu w Chełmnie nad Nerem i w części lasu rzuchowskiego, a także zwiększono powierzchnię projektowanego budynku obsługi historycznej do 180 m². Zaplanowano uporządkowanie zieleni i wytyczenie dróg komunikacyjnych do pawilonu, przemieszczenie pięciu pomników stojących na mogiłach w lesie rzuchowskim. Zatwierdzona i szacowana wartość zmodyfikowanego projektu, który uzyskał merytoryczną akceptację, wynosiła 2 448 000 zł, przy środkach własnych Województwa wynoszących 120 000 zł.

Niezmienny pozostawał cel projektu, który zakładał – przy współudziale środków unijnych – poprawę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, poprzez należyte zachowanie ważnego historycznie i kulturowo obiektu, jakim jest pierwsze miejsce zagłady z okresu II wojny światowej. Ważnym zadaniem było poprawienie ogólnego stanu infrastruktury i całkowita zmiana wizerunku Muzeum.

Wszystkie prowadzone prace, ukończone na kwaterze IV, poza wymaganymi pozwoleniami konserwatorskimi, budowlanymi, akceptacją zakresu robót przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, wymagały ścisłej współpracy z naczelnym rabinem Polski i bezpośrednio delegowanym do tego zadania przedstawicielem Komisji Rabinicznej ds. Cmentarzy. Roboty w lesie Żuchowskim prowadzono nieinwazyjnie, tj. w sposób wykluczający konieczność naruszenia ziemi, jaką pokryte były prochy pomordowanych ofiar Kulmhof. Roboty w lesie rzuchowskim dopełniła budowa tzw. Kładki.

Realizowana część projektu w Chełmnie przyczyniła się do całkowitej zmiany estetycznej tego miejsca. Zabezpieczono około 5 000 zabytków – artefaktów archeologicznych, tj. dowodów i symboli zbrodni dokonanych w tym obozie. Utworzona została sala audiowizualna, która służy przede wszystkim do prowadzenia szeroko rozumianej działalności edukacyjnej, organizacji warsztatów, spotkań seminaryjnych dla uczniów, studentów (także zagranicznych), grup wolontariackich.

Podjęte działania te spowodowały zwiększone zainteresowanie Muzeum w Chełmnie nad Nerem, które wpisało się w Szlak Pamięci prowadzący od Łodzi, poprzez Chełmno do Krakowa, a następnie na tereny obozu Auschwitz-Birkenau znajdujące odbicie we wzroście liczby odwiedzających to Miejsce Pamięci (w 2012 r. było to 13 tysięcy osób, w 2014 r. blisko 23 tysiące osób), na co wpłynęło także powstanie strony internetowej Muzeum. W 2014 r. przeprowadzono prace konserwatorskie reliktu poobozowego – studni oraz naprawę nawierzchni wokół pomnika *Nigdy Wojny* i *Ściany Śmierci* i pomnika poświęconego obywatelom ZSRR, więźniom obozu.

23) Teatr Nowy im. Tadeusza Łomnickiego w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 5, 60-838 Poznań.

W 2013 r. wykonana została izolacja ściany wschodniej budynku Teatru.

24) Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu, pl. Bogusławskiego 1, 62-800 Kalisz.

W 2013 r. w ramach projektu (WPF) Modernizacja budynku głównego Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu zrealizowano VI etap modernizacji budynku głównego, który polegał na przebudowie klimatyzacji i wentylacji na widowni Dużej sceny. Ponadto zrealizowano remont instalacji elektrycznej w gmachu Teatru oraz wymieniono oświetlenie, dokonano remontu łazienki w Gmachu Głównym. W roku 2014 r. dokonano modernizacji c.o. w Gmachu Głównym, dokonano remontu pomieszczeń administracyjnych. A także zrealizowano remont sieci kanalizacji sanitarnej wokół budynku Teatru.

25) Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu, ul. Fredry 9, 60-967 Poznań.

W 2013 r. wykonany został remont instalacji sanitarnej, remont świetlików dachowych w sali nr 401, remont kanałów wentylacyjnych, klimatyzacji widowni, foyer. Naprawiono uszkodzenia elementów kamieniarskich przy schodach głównych i tarasach wejścia głównego do Teatru. W tym czasie wykonany został remont instalacji c.o. pod i nad sceną i w poziomie - 2,. Przeprowadzone zostały prace malarskie w Sali chórowej dużej oraz pomieszczeniach socjalnych. Przeprowadzono remont kurtyny żelaznej sceny, naprawę zapadni scenicznych.

W 2014 r. m.in. kontynuowane były prace remontowo-konserwacyjne urządzeń technicznych sceny. Wykonano i zamontowano balustradę przy schodach przejścia łączącego poziom widowni z częścią administracyjną. Przeprowadzono renowację i konserwację drzwi wejściowych do Teatru oraz naprawę elewacji zewnętrznej w obrębie drzwi.

Zadanie 1.2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie Województwa Wielkopolskiego.

W 2013 roku i w 2014 roku Samorząd Województwa Wielkopolskiego przeznaczył środki finansowe w takiej samej wysokości, tj. odpowiednio po 902 000 zł na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach (nieruchomych i ruchomych) wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na terenie Województwa wielkopolskiego. Z tego wykonano budżet przeznaczony na ten cel w wysokości 855 732,63 zł w roku 2013 r. (z powodu rezygnacji beneficjentów z wykonania dofinansowanych prac) oraz w wysokości 719 963,14 zł w 2014 r. (z powodu rezygnacji beneficjentów).

Poniższa tabela pokazuje dotacje przyznane przez Samorząd Województwa w 2013 roku na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych.

Lp.	Miejsce wykonania zadania	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Dotacja
1.	Blizanów	Parafia pw. Narodzenia NMP	Remont podwaliny i fundamentów oraz wykonanie opaski odwadniającej konstrukcji kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP	10 000,00
2.	Borysławice Kościelne	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	Prace konserwatorskie i restauratorskie na dzwonnicy kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Borysławicach Kościelnych	7 000,00
3.	Bralin	Parafia pw. św. Anny	Naprawa cokołu kościoła pw. św. Anny w Bralinie	8 000,00
4.	Chocz	Parafia pw. św. Andrzeja Ap.	Chocz, kościół pw. św. Andrzeja Apostoła (XVII w. rozbudowany w XVIII w.): prace remontowo-ratownicze łuku tęczowego, kotwienie ścian oraz wzmocnienie, scalanie, ścian	20 000,00
5.	Dębno	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	Dębno, XV-wieczny kościół pw. Wniebowzięcia NMP: remont elewacji kościoła	18 000,00
6.	Dolsk	Parafia pw. św. Michała Archanioła	Sporządzenie ekspertyzy technicznej konstrukcji i posadowienia kościoła oraz wykonanie projektu budowlanego na zabezpieczenie obiektu przed możliwością wystąpienia katastrofy budowlanej	7 000,00
7.	Dźwierzno Wielkie	Parafia pw. św. Mikołaja	Dźwierzno Wielkie, kościół pw. św. Mikołaja, XVIII wieczna wieża prace ratunkowe konserwatorsko-remontowe konstrukcji i ściany czołowej	15 000,00
8.	Grębanin	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Rewaloryzacja z remontem konserwatorskim XVII-wiecznego (1615) drewnianego kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Grębaninie - etap II	20 000,00
9.	Grodziszczko	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela	Kontynuacja remontu drewnianego, zabytkowego kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Grodziszczku - remont zachodniej ściany zewnętrznej nawy i ścian kruchty	15 000,00
10.	Kalisz	Parafia Wojskowa pw. św. Wojciecha i Stanisława	Prace remontowo-konserwatorskie fasady pojezuickiego kościoła pw. św. Wojciecha i św. Stanisława (ob. Garnizonowy) w Kaliszu - II etap - zakończenie konserwacji portalu oraz remont i konserwacja fasady	20 000,00
11.	Koło	Klasztor OO Bernardynów	Remont i malowanie elewacji fasady kościoła OO Bernardynów w Kole	20 000,00
12.	Krobia	Parafia pw. św. Mikołaja	Roboty remontowo-budowlane przy osuszaniu i odsoleniu fundamentów kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Krobi 2013 r.	15 000,00

13.	Ląd	Towarzystwo Salezjańskie Inspektoriat pw. św. Wojciecha	Odtworzenie gotyckich okien i drzwi w gotyckich krużgankach pocysterskiego klasztoru w Łądzie nad Wartą - kontynuacja	10 000,00
14.	Łekno	Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła	Wymiana instalacji elektrycznej w kościele parafialnym pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Łeknie	7 000,00
15.	Mchy	Parafia pw. św. Marcina	Rewitalizacja ogrodzenia przykościelnego	10 000,00
16.	Miasteczko Krajeńskie	Osoby prywatne	Ratunkowe prace konserwatorskie i restauracja elewacji szachulcowego domu mieszkalnego z poł. XIX w. w Miasteczku Krajeńskim	15 000,00
17.	Rąbiń	Parafia św. Piotra i Pawła w Rabiniu	Remont elementów konstrukcyjnych kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła w Rąbiniu (naprawa ściany nawy, prezbiterium i kaplic) - etap IV	15 000,00
18.	Rościno	Archidiecezjalny Dom Rekolekcyjny	Prace remontowo-budowlane w Domu Rekolekcyjnym w Rościnnie	5 000,00
19.	Rzgów	Parafia pw. św. Jakuba Ap.	Modernizacja instalacji elektrycznej w kościele drewnianym pw. św. Jakuba Apostoła w Rzgowie	5 000,00
20.	Skrzatusz	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	Skrzatusz, kościół pw. Wniebowzięcia NMP (XVII wiek): ratunkowa konserwacja balustrady wraz z konserwacją gzymsu oraz tynków, sztukaterii i dekoracji malarskich ścian	18 000,00
21.	Sońnica	Parafia pw. św. Marii Magdaleny	Zakup i montaż instalacji p.poż. W kościele parafialnym pw. św. Marii Magdaleny w Sońnicy	10 000,00
22.	Śrem	Parafia pw. NMP Wniebowziętej	Śrem, kościół parafialny pw. NMP Wniebowziętej (XV w.): renowacja elewacji etap II (elewacja szczytowa od strony prezbiterium)	15 000,00
23.	Wągrowiec	Parafia pw. św. Jakuba Ap.	Prace konserwatorskie ściany prezbiterium w kościele farnym pw. św. Jakuba Ap. w Wągrowcu	10 000,00
24.	Włoskiejewki	Parafia pw. NMP Niepokalanie Poczętej	Remont północnej połaci dachu nad nawą kościoła pw. NMP Niepokalanie Poczętej we Włoskiejewkach	10 000,00
25.	Wonieść	Parafia pw. św. Wawrzyńca	Remont pokrycia dachowego nad prezbiterium, zakrytą i kruchtą XVI-wiecznego kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika	8 000,00
26.	Wyrzysk	Parafia pw. św. Marcina Bpa	Remont dachu kościoła parafialnego pw. św. Marcina Bpa w Wyrzysku (zakończenie prac, etap III)	8 000,00
27.	Zaniemyśl	Parafia pw. Niepokalanego Serca NMP	Remont stropu nad nawą kościoła pw. Niepokalanego Serca NMP w Zaniemyślu	8 000,00
28.	Grodzisk Wielkopolski	Cech Rzemiosł Różnych	Elewacja budynku Powiatowego Cechu Rzemiosł Różnych Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Grodzisku Wielkopolskim, ul. Szeroka 1	10 000,00
29.	Kobylin	Gmina Kobylin	Renowacja ściany wieży zegarowej	10 000,00

30.	Kończakowo	OWDiR w Kończakowie	Prace konserwatorsko-restauratorskie polegające na wymianie 9 okien z parapetami w budynku stajni stanowiącej zabytek architektury klasycystycznej z 1 poł. XIX w.	8 000,00
31.	Marszałki	DPS	Wymiana stolarki okiennej w budynku głównym DPS w Marszałkach od strony wschodniej	10 000,00
32.	Miłosław	Powiat Wrzesiński	Prace konserwatorsko-restauratorskie elementów drewnianych w XIX-wiecznym kościele poewangelickim w Miłosławiu	10 000,00

Poniższa tabela pokazuje dotacje przyznane przez Samorząd Województwa w 2014 roku na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych.

Lp.	Miejsce wykonania zadania	Beneficjent	Nazwa zadania	Dotacja
1.	Blizanów	Parafia pw. Narodzenia NMP w Blizanowie,	Prace remontowe i konserwatorskie przy kościele parafialnym pw. Narodzenia NMP w Blizanowie	15 000,00
2.	Broniszewice	Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr św. Dominika,	Rewitalizacja wieży oraz remont dachu budynku Domu Pomocy Społecznej w Broniszewicach	25 000,00
3.	Brudzew Kolski	Parafia pw. św. Mikołaja w Brudzewie Kolskim	Stabilizacja konstrukcyjna części składowych zabytku (dachu)- odnowienie więźby dachowej i pokrycia dachowego	10 000,00
4.	Chocz	Parafia pw. św. Andrzeja Ap. w Chocz	Chocz, kościół pw. sw. Andrzeja Apostoła (XVII w. rozbudowany w XVIII w.): remont wieży kościoła	10 000,00
5.	Czerwona Wieś	Parafia pw. św. Idziego , Czerwona Wieś	Remont wieżyczki na sygnaturkę (nad nawą i kruchtą) kościoła pw. św. Idziego w Czerwonej Wsi	5 000,00
6.	Droszew	Parafia pw. Wszystkich Świętych, Droszew	Wymiana pokrycia dachowego	15 000,00
7.	Głuchowo	Osoby prywatne	Głuchowo, oficyna pałacowa, XIX w. ,prace remontowo-budowlane i konserwatorskie - etap I remontu dachu	20 000,00
8.	Górka Klasztorna	Zgromadzenie Misjonarzy Świętej Rodziny Dom Zakonny Górka Klasztorna	Odtworzenie więźby dachowej, pokrycia dachowego oraz renowacja elewacji kościoła pw. Najśw. Maryi Panny Niep. Poczętej w Górze Klasztornej z XVII w.	10 000,00

9.	Ląd nad Wartą	Towarzystwo Salezjańskie Inspektoria pw. św. Wojciecha , 64-920 Piła	Odtworzenie historycznych okien w krużgankach pocysterskiego klasztoru w Łądzie nad Wartą - trzeci etap	10 000,00
10.	Margonin	Parafia pw. św. Wojciecha w Margoninie, ul. Kościelna 8, 64-830 Margonin	Remont dzwonnicy barokowego kościoła pw. św. Wojciecha w Margoninie - wzmocnienie elementów konstrukcyjnych	10 000,00
11.	Mączniki	Parafia pw. św. Wawrzyńca w Mącznikach,	Remont i konserwacja ścian wewnętrznych kościoła św. Wawrzyńca w Mącznikach	15 000,00
12.	Mórka	Parafia pw. NMP Wniebowziętej w Mórce	Prace remontowo-konserwatorskie przy ławach fundamentowych kościoła parafialnego pw. NMP Wniebowziętej w Mórce-etap I	15 000,00
13.	Ostrzeszów	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu Ostrzeszów	Kontynuacja prac ratunkowych barokowej kaplicy św. Judy Tadeusza w Pobernardyńskim Zespole Klasztornym (XVIII w.) w Ostrzeszowie	7 000,00
14.	Owińska	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela Owińska	Konserwacja i renowacja więźby dachowej kościoła pocysterskiego w Owińskach wraz z wymianą skorodowanego poszycia dachowego oraz remontem i częściową wymianą systemu odprowadzania wody	30 000,00
15.	Pleszew	Zgromadzenie Córek Maryi Wspomożycielki Siostry Salezjanki Dom Zakonny Pleszew	Renowacja elewacji części północnej zabytkowego budynku dawnego Katolickiego Domu Sierot przy ul. Podgórznej w Pleszewie, obecnie przystosowanego na placówkę opiekuńczo-wychowawczą	10 000,00
16.	Poznań	Towarzystwo Jezusowe Poznań	Powstrzymanie destrukcji obiektu zabytkowego oraz zapewnienie bezpieczeństwa wokół niego poprzez wykonanie prac remontowo-konserwatorskich stolarki okiennej etap I	15 000,00
17.	Racot	Stadnina Koni Racot Sp. z o.o.	Adaptacja zabytkowego budynku obory na wozownię (muzeum powozów)	15 000,00
18.	Rąbiń	Parafia pw. św. Ap. Piotra i Pawła w Rąbinu	Remont wnętrza kościoła pw. św. Ap. Piotra i Pawła w Rąbinu po katastrofie budowlanej ze szczególnym uwzględnieniem odkrytych elementów romańskiego kościoła -w zakresie tynków wewnętrznych, ścian i sufitów	15 000,00
19.	Ryczywół	Parafia pw. św. Mikołaja w Ryczywole	Remont budynku kościoła pw. św. Mikołaja w Ryczywole - renowacja i wymiana stolarki okiennej oraz renowacja drzwi zewnętrznych	10 000,00
20.	Sieraków	Parafia pw. NMP Niepokalanie Poczętej Sieraków	Naprawa uszkodzonego gzymsu zabytkowego kościoła parafialnego w Sierakowie	25 000,00

		WLKP		
21.	Skrzatusz	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu	Skrzatusz, kościół pw. Wniebowzięcia NMP (XVIII w.): zakończenie ratunkowej konserwacji balustrady belkowania wraz z konserwacją gzymsu oraz tynków, sztukaterii i dekoracji malarskich w kościele	15 000,00
22.	Śmiłowo	Parafia pw. sw. Małgorzaty PM i Matki Bożej Szkaplerznej Śmiłowo	Zmiana pokrycia dachowego-nawa główna w kościele parafialnym w Śmiłowie (2 etap realizacji)	20 000,00
23.	Koło	Klasztor OO. Bernardynów w Kole	Remont i malowanie ściany wschodniej apsydy i ściany zachodniej elewacji kościoła OO. Bernardynów w Kole	15 000,00
24.	Święta Góra	Kongregacja Oratorium św. Filipa Neri Święta Góra	Głogówko, Bazylika Świętogórska barokowy Zespół Klasztorny: izolacja przeciwwilgociowa fundamentów wraz z cokołem wokół świątyni, etap II	30 000,00
25.	Wiry	Parafia pw. św. Floriana w Wirach	Prace restauratorsko-konserwatorskie - zabytkowa brama i ogrodzenia kościoła św. Floriana Wiry gm. Komorniki	11 500,00
26.	Włoszczewki	Parafia pw. NMP Niepokalanie Poczętej Włoszczewki	Remont południowej połaci dachu nad nawą oraz remont dachu kaplicy kościoła pw. NMP Niepokalanie Poczętej we Włoszczewkach	8 000,00
27.	Zbąszyń	Parafia pw. NMP Wniebowziętej w Zbąszyniu	Zbąszyń, kościół parafialny pw. NMP Wniebowziętej: roboty remontowe elewacji kościoła (II etap)	10 000,00
28.	Gniezno	Parafia Matki Zbawiciela w Gnieźnie	Remont dachu Domu Towarzystwa Czytelni Ludowych wraz z kaplicą Parafii pw. Matki Zbawiciela w Gnieźnie	15 000,00
29.	Osieczna	Gmina Osieczna	Konserwacja i kolorystyka zewnętrzna dwóch zabytkowych wiatraków w Osiecznej	15 000,00
30.	Ujście	Gmina Ujście	Wymiana okien w poziomie piętra w elewacji wschodniej i zachodniej budynku dawnego kościoła ewangelicko-augsburskiego	22 500,00
31.	Miłosław	Powiat Wrzesiński	Remont wnętrza prezbiterium XIX wiecznego kościoła poewangelickiego w Miłosławiu	16 000,00

Zadanie 1.3. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania wiedzy o źródłach pozyskiwania funduszy na rzecz prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego.

Informacje o możliwościach ubiegania się o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach publikowane są na stronach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz w Monitorze Wielkopolskim. Ponadto powyższe informacje są publikowane w broszurach i na stronach internetowych związanych z obsługą funduszy unijnych. W okresie, którego dotyczy sprawozdanie, zakończył się okres obowiązywania WRPO na lata 2007-2013 i rozpoczął kolejny etap programowania na lata

2014-2020. W wyniku tej sytuacji kończyły się działania wcześniej obowiązującego programu i trwa proces ustalania nowych zasad podziału oraz wykorzystania funduszy.

Kierunek 2.0.Opieka nad zabytkami ruchomymi.

Zadanie.2.1. Dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie Województwa Wielkopolskiego.

Poniższe zestawienie pokazuje dotacje przyznane przez Samorząd Województwa w 2013 roku na dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych.

Lp.	Miejsce wykonania zadania	Beneficjent	Nazwa zadania	Dotacja
1.	Duszno	Parafia pw.św. Doroty w Dusznie	Prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym kościoła pw. św. Doroty w Dusznie	13 000,00
2.	Głubczyn	Parafia pw. Św. Trójcy w Głubczynie	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy wyposażeniu kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Głubczynie: ołtarz główny pw. św. Jana Chrzciciela etap I, ołtarz boczny prawy pw. św. Franciszka etap II	15 000,00
3.	Gniezno	Klasztor OO Franciszkanów w Gnieźnie	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy ołtarzu w kaplicy południowej XIII wiecznego kościoła OO. Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego w Gnieźnie - II etap - końcowy	20 000,00
4.	Golejewko	Parafia pw. Wszystkich Świętych w Golejewku	Pełna konserwacja polichromii ściennych w dawnej loży kolatorskiej w kościele parafialnym w Golejewku - etap II	20 000,00
5.	Goliszew	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Goliszewie	Konserwacja obrazu NMP Immaculata wraz z ramą z ołtarza głównego kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Goliszewie	10 000,00
6.	Gułtowy	Parafia pw. św. Kazimierza w Gułtowach	Prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym z kościoła pw. św. Kazimierza w Gułtowach	20 000,00
7.	Kępno	Parafia pw.św. Marcina w Kępnie	Przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku tj. ołtarzu głównym z wyposażenia kościoła Parafii pw. św. Marcina Bpa w Kępnie	18 000,00
8.	Konarzewo	Parafia pw. św. Marcina Biskupa w Konarzewie	Konserwacja i restauracja oraz restytucja na pierwotne miejsce ambony w kościele parafialnym w Konarzewie	15 000,00

9.	Konin	Parafia pw. św. Bartłomieja w Koninie	Konserwacja ołtarza bocznego pw. Matki Boskiej Konińskiej - południowa nawa oraz chrzcielniczy z prezbiterium kościoła	10 000,00
10.	Kościan	Parafia pw. NMP Wniebowziętej w Kościanie	Pełna konserwacja ambony regencyjnej z 1740 r. z kościoła parafialnego pw. NMP w Kościanie	18 000,00
11.	Kościełna Wieś	Parafia pw. św. Wawrzyńca w Kościełnej Wsi	Kościełna Wieś, Kościół Pobenedyktyński, Kaplica Północna (pw. NMP), ołtarz boczny pw. Świętej Rodziny 1776-81: konserwacja i restauracja	20 000,00
12.	Krotoszyn	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Krotoszynie	Konserwacja i restauracja stali o cechach późnorenesansowych i manierystycznych z I poł. XVII w. z północnej nawy kościoła pw. Jana Chrzciciela w Krotoszynie	15 000,00
13.	Lewice	Parafia pw. św. Mikołaja w Lewicach	Ołtarz Główny, XVII-XVIII wiek (bez rzeźb figuralnych i obrazu "Wniebowzięcie NMP") w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja Bpa w Lewicach, gm. Międzychód	20 000,00
14.	Łobżenica	Parafia pw. św. Trójcy w Łobżenicy	Prace konserwatorskie przy barokowym ołtarzu św. Anny z kościoła pw. św. Trójcy Św. w Łobżenicy	15 000,00
15.	Mądre	Parafia pw. św. Jadwigi w Mądrze	Dalszy ciąg prac remontowo-konserwatorskich okien witrażowych w kościele pw. św. Jadwigi w Mądrze, ze szczególnym uwzględnieniem witraży figuralnych	10 000,00
16.	Miłosław	Parafia pw. św. Jakuba Apostoła w Miłosławiu	Konserwacja i restauracja zabytkowego witraża figuralnego w prezbiterium kościoła pw. św. Jakuba Apostoła w Miłosławiu	10 000,00
17.	Opatówek	Parafia Najśw. Serca Pana Jezusa w Opatówku	Konserwacja techniczna i estetyczna neogotyckiej ambony - etap II: kosz, baldachim, schody z balustradą z kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Opatówku	10 000,00
18.	Orchowo	Parafia pw. Wszystkich Świętych w Orchowie	Prace konserwatorsko-restauratorskie rzeźb z ołtarza głównego kościoła w Orchowie	8 000,00
19.	Ostrzeszów	Parafia pw. NMP Wniebowziętej w Ostrzeszowie	Konserwacja i restauracja polichromii stropu prezbiterium we wnętrzu kościoła filialnego pw. św. Mikołaja Bpa w Ostrzeszowie	15 000,00
20.	Ostrzeszów	Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Ostrzeszowie	Interwencyjne prace konserwatorskie polichromii ścian chóru nowicjackiego w kościele pw. św. Michała Archanioła w Pobernardyńskim Zespole Klasztornym (XVII-XVIIIw.) w Ostrzeszowie	8 000,00

21.	Piaski/Marysin	Dom Zakonny pw. Najśw. Serca Pana Jezusa Konwent Bonifratrów	Konserwacja ołtarza bocznego pw. MB Częstochowskiej z kościoła Klasztornego pw. NSPJ w Piaskach	10 000,00
22.	Pogrzebów	Parafia pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Pogrzebowie	Konserwacja i renowacja zabytkowych organów w Parafii rzymskokatolickiej pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Pogrzebowie	10 000,00
23.	Potulice	Parafia pw. św. Katarzyny Dz.M. w Potulicach	Ołtarz boczny pw. św. Katarzyny w kościele parafialnym pw. św. Katarzyny Dz.M. w Potulicach, gmina Wągrowiec	10 000,00
24.	Poznań	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny Parafia pw. św. Mikołaja w Poznaniu	Konserwacja i restauracja dwóch części ikonostasu: wolnostojącego kiotu z ikoną św. Mikołaja oraz carskich wrót	15 000,00
25.	Poznań	Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Poznaniu	Konserwacja i restauracja zabytkowego drewnianego wyposażenia zakrystii prałackiej (XVIII w.) w Katedrze Poznańskiej pw. św. Piotra i Pawła	10 000,00
26.	Rajsko	Parafia pw. św. Michała Archanioła w Rajsku	XVIII-wieczny ołtarz główny z kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła w Rajsku Etap III - zwieńczenie, odwrocie ołtarza - zabezpieczenie i wzmocnienie obiektu	20 000,00
27.	Słupca	Parafia pw. św. Leonarda	Prace konserwatorskie przy malowidłach ściennych (XVIII w.) we wnętrzu kościoła pw. św. Leonarda w Słupcy etap III (kaplica Krzyża Św.)	12 000,00
28.	Sobótka	Parafia pw. Narodzenia NMP w Sobótce	Prace konserwatorskie ołtarza bocznego pw. św. Mikołaja	5 000,00
29.	Świerczyna	Parafia pw. św. Łukasza Ewangelisty w Świerczynie	Prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym pw. św. Anny Samotrzcę z kościoła parafialnego w Świerczynie	10 000,00
30.	Święta Góra	Kongregacja Oratorium św. Filipa Neri, Święta Góra	Konserwacja ołtarza bocznego pw. św. Jana Nepomucena z Bazyliki na Świętej Górze w Gostyniu - etap III: dwa pilastry, kolumny i figury, tabernakulum, antepedium i kamienny podest	25 000,00
31.	Turek	Parafia pw. NSPJ w Turku	Przeprowadzenie prac konserwatorsko-restauratorskich na obrazie stacji Drogi Krzyżowej autorstwa Józefa Mehoffera w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Turku - etap III	5 000,00
32.	Ujście	Parafia pw. św. Mikołaja w Ujściu	Prace konserwatorskie ołtarza głównego pw. św. Mikołaja w kościele w Ujściu - etap II	15 000,00
33.	Wełna	Parafia pw. NMP Królowej Świata w Parkowie	Ołtarz boczny pw. Zwiastowania NMP - 1730 r. w kościele filialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Wełnie	15 000,00

34.	Wilkowo Polskie	Parafia pw. św. Jadwigi Śląskiej w Wilkowie Polskim	Prace restauratorskie i konserwatorskie polichromowanego wnętrza XVI-wiecznego kościoła parafialnego pw. św. Jadwigi Śląskiej w Wilkowie Polskim	15 000,00
35.	Zakrzewo	Parafia pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie	Pełna konserwacja i renowacja ołtarza NMP w Kaplicy Polskiej kościoła pw. św. Marii Magdaleny	15 000,00
36.	Odolanów	Gmina i Miasto Odolanów	Konserwacja i restauracja dekoracji malarskiej na czołach słupów wspierających kopułę sklepienia, znajdujących się we wnętrzu zboru ewangelickiego	10 000
37.	Rydzyzna	Gmina Rydzyzna	Odrestaurowanie i konserwacja pomnika św. Trójcy na Rynku w Rydzynie	10 000
38.	Złotków	Parafia pw. Imienia NMP w Złotkowie	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy nastawie ołtarzowej z wyłączeniem uszaków - ołtarz główny w kościele pw. Imienia NMP w Złotkowie, etap I	8 000,00
39.	Złotów	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Złotowie	Etap I konserwacji i restauracji ołtarza głównego z obrazem ołtarzowym kościoła pw. NMP w Złotowie	15 000,00

Poniższe zestawienie pokazuje dotacje przyznane przez Samorząd Województwa w 2014 roku na dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych.

Lp.	Miejsce wykonania zadania	Adres	Nazwa zadania	Dotacja
1.	Bieniszew	Kongregacja Eremitów Kamedułów Góry Koronnej Eremu Pięciu Męczenników	Prace konserwatorskie przy drzwiach wewnętrznych w kościele OO. Kamedułów w Bieniszewie	10 000,00
2.	Borków Stary	Parafia pw. św. Andrzeja Ap. w Borkowie Starym	Konserwacja i restauracja ołtarza bocznego pw. św. Anny z kościoła pw. św. Andrzeja Ap. w Borkowie	15 000,00
3.	Broniszewo	Parafia pw. św. Benona w Broniszewie	Remont zabytkowych organów w parafii pw. św. Benona w Broniszewie	20 000,00
4.	Gostyń	Parafia pw. św. Małgorzaty Gostyń	Konserwacja i restauracja nastawy i partii cokołowej ołtarza bocznego prawego w kościele pw. św. Małgorzaty w Gostyniu	15 000,00
5.	Granowiec	"Granowiec 300"	Renowacja Przydrożnego Krzyża Brylińskiego z 1878 r.	20 000,00
6.	Grębanin	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Grębaninie	Prace konserwatorskie i restauratorskie polichromii ściennych z 1 ćw. XVIII w. w kolebce prezbiterium w XVII-wiecznym (1615) drewnianym kościele parafialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Grębaninie	20 000,00
7.	Gułtowy	Parafia pw. św. Kazimierza w Gułtowach	Prace konserwatorskie przy polichromiach na południowej ścianie prezbiterium kościoła pw. św. Kazimierza w Gułtowach	20 000,00

8.	Kępno	Parafia pw. św. Marcina Bpa w Kępnie	Przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku tj. feretronie z wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Marcina Biskupa w Kępnie	6 000,00
9.	Kłecko	Parafia pw. św. Jerzego i św. Jadwigi Kłecko	Prace konserwatorskie przy obrazie <i>Zesłanie Ducha Świętego</i> z ołtarza bocznego w kaplicy południowej kościoła pw. św. Jerzego i św. Jadwigi w Kłecku	8 000,00
10.	Komorniki	Parafia pw. św. Andrzeja Ap. Komorniki	Konserwacja polichromii na sklepieniu w nawie północnej w kościele pw. św. Andrzeja Ap. w Komornikach	8 000,00
11.	Konarzewo	Parafia pw. Św. Marcina i św. Piotra w Okowach w Konarzewie	Konserwacja i restauracja ołtarza głównego w kościele parafialnym w Konarzewie	15 000,00
12.	Konin	Parafia pw. św. Bartłomieja w Koninie	Kościół pw. św. Bartłomieja w Koninie-prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym pw. Serca Jezusowego	10 000,00
13.	Kościelna Wieś	Parafia pw. św. Wawrzyńca Kościelna Wieś	Kościelna Wieś, Kościół Pobenedyktyński, prace konserwatorskie baldachimu stanowiącego element ambony w kościele pw. św. Wawrzyńca	10 000,00
14.	Mchy	Parafia pw. św. Marcina Bpa, Mchy	Remont witraży kościoła	10 000,00
15.	Mieścisko	Parafia pw. św. Michała Arch. w Mieścisku, Parafia pw. św. Wojciecha w Budziejewku	Prace konserwatorskie we wnętrzu kościoła pw. św. Michała Arch. W Mieścisku: konserwacja i restauracja ołtarza głównego	10 000,00
16.	Murzynowo Kościelne	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Murzynowie Kościelnym	Prowadzenie prac konserwatorskich przy ołtarzu i obrazie św. Józefa w kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Murzynowie Kościelnym	7 000,00
17.	Opatówek	Parafia pw. Najśw. Serca Pana Jezusa w Opatówku	Konserwacja techniczna i estetyczna neogotyckiego ołtarza bocznego pw. MB Częstochowskiej w kościele pw. NSPJ w Opatówku	10 000,00
18.	Ostrów Wlkp	Parafia pw. NMP Królowej Polski w Ostrowie Wielkopolskim	Konserwacja i restauracja rokokowych dekoracji snycerskich empor drugiej kondygnacji z 2 poł. XVIII w. z kościoła pw. NMP Królowej Polski w Ostrowie Wielkopolskim	10 000,00
19.	Ostrzeszów	Parafia pw. Najśw. Marii Panny Wniebowziętej w Ostrzeszowie	Konserwacja i restauracja polichromii ściany południowej prezbiterium i nawy we wnętrzu kościoła filialnego pw. św. Mikołaja Bpa w Ostrzeszowie	10 000,00
20.	Poznań	Parafia pw. św. Piotra i Pawła w Poznaniu	Konserwacja i restauracja wraz z rekonstrukcją polichromii (XVIII w.) z wnętrza kaplicy pw. św. Barbary w kościele pw. św. Małgorzaty na Śródcie w Poznaniu	10 000,00
21.	Poznań	Parafia pw. św. Ap. Piotra i Pawła Poznań	Konserwacja i restauracja zabytków ołtarza pw. Matki Boskiej i Aniołów (XVII w.) z kaplicy pw. Matki Boskiej i Aniołów we wnętrzu Katedry Poznańskiej	10 000,00
22.	Poznań	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny Parafia pw. św. Mikołaja Poznań	Konserwacja i restauracja górnej kondygnacji ikonostasu wraz z 7 ikonami grupy Deesis z cerkwi prawosławnej pw. św. Mikołaja w Poznaniu. Etap II	15 000,00

23.	Prochy	Parafia pw. św. Mikołaja w Prochach, ul. Szkolna 1, 64-050 Wielichowo	Konserwacja i restauracja ołtarza głównego	15 000,00
24.	Rajsko	Parafia pw. św. Michała Archanioła w Rajsku	Prace konserwatorskie XVIII-wiecznego ołtarza bocznego pw. św. Walentego z kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła w Rajsku	20 000,00
25.	Słupca	Parafia pw. św. Leonarda w Słupcy	Malowidła ściennie (XVIII w.) we wnętrzu kościoła pw. św. Leonarda w Słupcy. Etap IV (kaplica św. Leonarda)	10 000,00
26.	Sobótka	Parafia Narodzenia NMP Sobótka	Prace konserwatorskie ołtarza bocznego pw. Ukrzyżowania	8 000,00
27.	Tarnowo Podgórne	Parafia pw. Wszystkich Świętych w Tarnowie Podgórnym	Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji ołtarza głównego w kościele pw. Wszystkich Świętych w Tarnowie Podgórnym	15 000,00
28.	Tomice	Parafia pw. św. Barbary w Tomicach	Konserwacja ołtarza głównego w kościele pw. św. Barbary w Tomicach	20 000,00
29.	Turek	Parafia Ewangelicko-Augsburska w Turku	Konserwacja drzwi głównych wejściowych do kościoła ewangelicko-augsburskiego w Turku	10 000,00
30.	Wągrowiec	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Wągrowcu	Wykonanie prac konserwatorskich rzeźby Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1510 r. w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Wągrowcu	15 000,00
31.	Wielichowo	Parafia pw. św. Marii Magdaleny Wielichowo	Konserwacja i restauracja witraża św. Franciszka z Asyżu w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Wielichowie	5 000,00
32.	Zakrzewo	Parafia pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie	Pełna konserwacja i renowacja ołtarza NMP z Kaplicy Polskiej - kontynuacja prac -część środkowa nastawy	10 000,00
33.	Złotów	Parafia Wniebowzięcia NMP w Złotowie	Etap II konserwacji i restauracji ołtarza głównego z obrazem ołtarzowym kościoła pw. Wniebowzięcia NMP	10 000,00
34.	Żydowo	Parafia pw. św. Mikołaja w Żydowie	Prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym pw. Najśw. Serca Pana Jezusa z kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Żydowie	5 000,00
35.	Kuklinów	Gmina Kobylin	Krzyż przydrożny z Kuklinowa	10 000,00
36.	Odolanów	Gmina i Miasto Odolanów	Konserwacja i restauracja dekoracji malarskiej na czołach słupów od strony południowej wspierających kopułę sklepienia, znajdujących się we wnętrzu zboru ewangelickiego	15 000,00

Kierunek 3.0. Opieka nad zabytkami archeologicznymi.

Zadanie 3.1. Kontynuacja archeologicznych badań w jednostkach podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego.

1) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy:

W 2013 roku prowadzone były badania wykopaliskowe cmentarza (stanowisko Dziekanowice 22). Ponadto w 2013 roku przeprowadzono badania nieinwazyjne na Ostrowie Lednickim a także badania ratownicze na stanowisku Giecz 3 (przy kościele romańskim) – osada i cmentarzisko wczesnośredniowieczne oraz badania sondażowe na stanowisku Giecz 10 (cmentarzisko wczesnośredniowieczne).

2) Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

W okresie od maja do lipca 2013 roku prowadzone były ratownicze badania archeologiczne, związane z osuszaniem fundamentów wokół kościoła i klasztoru oo. Franciszkanów w Gnieźnie – (Stanowisko Gniezno 37). W kwietniu 2014 r. prowadzono nadzór archeologiczny – Gniezno (stanowisko 14 Katedra - podziemia) w trakcie budowy nekropolii Prymasów Polski. W lipcu i sierpniu 2014 r. zostały przeprowadzone badania sondażowe na terenie osady wczesnośredniowiecznej w pobliżu grodziska wczesnośredniowiecznego (Barbara)– Polska Wieś (gm. Kłecko, stanowisko 6). W sierpniu 2014 r. w Tarnowie (gm. Pызdry), przeprowadzono ratownicze badania powierzchniowe – znalezisko skarbu monet wczesnośredniowiecznych, tzw. denarów krzyżowych (2 poł. XI w.). Sprawowany był również nadzór nad realizacją inwestycji budowy monitoringu zewnętrznego w Gnieźnie (Góra Lecha stanowisko 15, 15 b, 15 c).

3) Muzeum Okręgowe w Koninie.

Badania archeologiczne prowadzone były w ramach Międzynarodowego Obozu Archeologicznego, odbywającego się od 2007 r. W latach 2013-2014 prowadzone one były na terenie gmina Stare Miasto. Oprócz tego wykonano 9 nadzorów archeologicznych oraz badania interwencyjne na zgłoszenie. W ramach programów badawczych kontynuowano badania pól bitewnych powstania styczniowego w Wielkopolsce.

4) Muzeum Okręgowe w Kaliszu.

W latach 2013-2014 Muzeum prowadziło badania archeologiczne na temat osadnictwa pradziejowego (z okresu późnolateńskiego i wczesnorzymskiego) w tzw. kaliskim skupisku osadniczym a także uczestniczyło w badaniach osady wczesnośredniowiecznej na Starym Mieście w Kaliszu. Przeprowadzone zostały również badania ratownicze na terenie dawnej kaliskiej dzielnicy żydowskiej (na tzw. Rozmarku).

Kierunek 4.0. Opieka nad dziedzictwem niematerialnym.

Zadanie.4.1. Podejmowanie działań związanych z rozpoznawaniem dziedzictwa niematerialnego Województwa Wielkopolskiego

Zadanie 4.2. Gromadzenie wiedzy o regionie, odtwarzanie i upowszechnianie znikających odrębności regionalnych.

1) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Muzeum podejmowało różnorodne działania związane z opieką nad dziedzictwem niematerialnym, m.in. w latach 2013-2014 rozpoczęło temat badawczy *Rzeźbiarze Ziemi Gnieźnieńskiej*: dokumentowano dorobek i pracownie wielkopolskich twórców nieprofesjonalnych (rzeźbiarza Kazimierza Halickiego z Gniezna-Skierszewa). Udokumentowano poprzez wykonanie fotografii rzeźby Władysławy Adryanowej, Janusza Kujawy, Czesława Wętkowskiego, Stanisława Zawieruchy, Mieczysława Majkowskiego, Stefana Drzażdżyńskiego, Mieczysława Najkowskiego i Teodora Kupsia. Przeprowadzono wywiad na temat twórczości rzeźbiarskiej Krzysztofa Kołodziejczaka. Muzeum realizowało temat badawczy *Katalog wielkopolskich twórców ludowych*. W ramach tego projektu dokumentowano twórczość rzeźbiarza Jerzego Sowijaka i Bronisława Suchego oraz pozyskano materiały do biogramu artystki ludowej Marianny Maćkowiak. Ponadto sfilmowano w formie dokumentu *Ruchoma szopka bożonarodzeniowa- dzieło ludowego rzeźbiarza Mieczysława Majkowskiego w kościele w Zdziechowej*.

Muzeum kontynuowało temat badawczy *Pamięć przesiedleń w rodzinach osadników po II wojnie światowej na terenie Wielkopolski*, w ramach którego zajmowało się tematem *Kaplica-pustelnia z lasów Grabskich*.

Przeprowadzono także badania nad rzeźnictwem małomiasteczkowym (wykonana została dokumentacja fotograficzna warsztatu masarskiego w Czarniejewie) oraz chmielarstwem w Wielkopolsce. W ramach badań nad szkolnictwem w przeszłości wykonano dokumentację fotograficzną i rozpoznano historię szkoły we Wronczynie, zorganizowano wystawę *Z wiejskiego domu na uniwersytet* nagrodzoną wyróżnieniem w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2013 w kategorii wystaw etnograficznych. Zorganizowano wystawę czasową *witaj szkoło*, prezentującą wyposażenie szkoły wiejskiej w latach 20.XX wieku i w latach 50.XX wieku.

Z okazji obchodów Roku Oskara Kolberga Muzeum wzięło udział w Projekcie Etno-Czwórka.

Muzeum przygotowało prezentację *Dziedzictwo Nowotomyskich Olędrów w zbiorach Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach* na III Nowotomyską Konferencję Naukową – Nowa Róża organizowaną przez Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu i Miejską Bibliotekę Publiczną w Nowym Tomysłu.

2) Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Działania związane z rozpoznawaniem dziedzictwa niematerialnego podejmował Dział Etnografii Muzeum Okręgowego w Lesznie w ramach imprez pn. *Integracje rodzinne*. Prowadzone były temu poświęcone lekcje muzealne pn. *Strój ludowy z okolic Gostynia* i *Stroje ludowe okolic Leszna*. Oprócz tego odbywały się spotkania z młodzieżą z Zespołu Szkół w Jezierzycach Kościelnych, która brała udział w projekcie *e-Szkoła - Wielkopolska Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan*. Uczniowie tworzyli autorski wpis multimedialny dotyczący rzeźbiarza ludowego Jerzego Sowijaka, poprzedzony badaniami, poszukiwaniem źródeł informacji oraz wywiadami. Muzeum udostępniło w tym zakresie swoje zbiory, tj. rzeźby oraz udzieliło szeregu informacji w formie wywiadu. W ramach działalności naukowo-badawczej opracowano opinie merytoryczne o twórczość rzeźbiarza ludowego Jerzego Sowijaka dla Rady Naukowej Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Dział Etnologii opracował i zorganizował prelekcję podczas VI Zimowego Salonu Historyczno-Artystycznego Muzeum Okręgowego w Lesznie na temat: Ludwik Kwaczyński (1904-1970) rzeźbiarz z Przemętu. Przeprowadzono także kwerendę dotyczącą strojów ludowych w Muzeum związku z przygotowaniem danych do *Atlasu Polskich Strojów Ludowych*, oraz kwerendę dotyczącą kościańskiego stroju ludowego.

Muzeum współorganizowało międzynarodowe konferencje pn. *Reformacja i tolerancja. Jedność w różnorodności* (2013), *Conjux, mater, filia, soror propinqua, civis...Kobieta na Ziemi wschowskiej i pograniczu wielkopolsko-śląskim* (2014).

3) Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

W latach 2013 -2014 Muzeum m.in. kontynuowało projekt pn. *Atlas niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi wielkopolskiej*, realizowany przez Muzeum od 2012 roku w ramach prowadzonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego *Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki*. Celem projektu jest udokumentowanie niematerialnych elementów kultury, które przetrwały w miejscowej tradycji wiejskiej, bądź zawarte są w źródłach archiwalnych i którym grozi zapomnienie. Prace związane z prowadzeniem badań naukowych obejmowały swoim zakresem 7 powiatów części środkowej województwa wielkopolskiego (czarnkowsko-trzcianecki, obornicki, szamotulski, międzychodzki, nowotomyski, wągrowiecki i gnieźnieński). Przedmiotem badań były obiekty z zakresu toponomastyki, etnografii i historii, takie jak: dawne nazwy miejscowości i ich części, nazwy pól, łąk, bagien i zbiorników wodnych, wzgórz, innych obiektów przyrody żywej i nieożywionej posiadające nazwy nadane przez ludność miejscową. Ponadto dokumentowano wydarzenia utrwalone w lokalnej tradycji, przekazy ustne, zwyczaje, obyczaje, obrzędy świąteczne oraz umiejętności związane z wykonywaniem tradycyjnego rzemiosła wiejskiego. W ramach prowadzonych badań zostały zebrane i opracowane materiały niezbędne do opracowania oraz wydrukowania w 2015 roku wydawnictwa składającego się z 7 tomów, opisujących poszczególne powiaty.

W okresie 12.01 -23.06.2013 roku w Muzeum w Szreniawie została zrealizowana wystawa czasowa pt. *Labort omnia vincit. Życie i dzieło Hipolita Cegielskiego w 200. rocznicę urodzin*. Wystawa ukazywała wkład wybitnego wielkopolanina w rozwój oświaty i postępu

technicznego rolnictwa wielkopolskiego i została zorganizowana we współpracy z: Muzeum Zakładów Przemysłu Maszynowego im. Hipolita Cegielskiego, Muzeum Historii Miasta Poznania, Muzeum – Zamek w Kórniku i Biblioteka Kórnicka, Polskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Biblioteką Raczyńskich i Towarzystwem im. Hipolita Cegielskiego.

W 2014 roku w ramach Akademii Dziedzictwa Dworu Polskiego odbyło się seminarium *Dwór polski jako centrum społeczno-gospodarcze. Ziemiańska tradycja Szreniawy* organizowane w ramach V Dni Kultury Solidarności. Celem seminarium było ukazanie roli i znaczenia dworu wielkopolskiego w rozwoju społecznym i gospodarczym regionu.

4) Muzeum Okręgowe w Koninie.

W latach 2013-2014 Muzeum realizowało m.in. programy badawcze: *Krzyże i kapliczki przydrożne regionu konińskiego*, *Rybactwo jeziorne regionu konińskiego*, *Getto wiejskie Czachulec*. Ponadto w 2014 r. w formie Międzynarodowego Obozu Studenckiego prowadzono badanie oraz porządkowanie obozu jenieckiego i internowanych w Strzałkowie. Muzeum zebrało relacje na temat wypieku chleba i wdrożyło w formie warsztatów muzealnych rodzinny wypiek chleba.

Zrealizowano kolejną edycję wystawy *Konińscy kolekcjonerzy i hobbyści*, a także wystawę dokumentującą 100 lat sportów wodnych w Koninie.

Prowadzono Archiwum Solidarności Regionu Konin, realizując dwie wystawy, w tym wystawę o Polskiej Organizacji Harcerskiej powstałej w Koninie w 1985 r.

5) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W ramach działań związanych z rozpoznawaniem dziedzictwa niematerialnego Muzeum prowadziło współpracę z zespołami ludowymi, działającymi na terenie południowo-wschodniej Wielkopolski, w zakresie niematerialnej kultury ludowej regionu kaliskiego (pieśni i obrzędy doroczne oraz uroczystości rodzinne).

W 2013 r. zorganizowano m.in. konferencję *III Kaliska Sesja Starożytniczą Barbaroi, barbarus, mleccha Barbarzyńcy w świecie starożytnym* oraz międzynarodową konferencję *W sąsiedztwie Bursztynowego Szlaku - szlaki i drogi handlowe od pradziejów do wczesnego średniowiecza*. Natomiast w 2014 r. współorganizowano sesję naukową *Badania, postacie i odkrycia. 60 lat placówki Archeologicznej PAN w Kaliszu* oraz sesję historyczną *Kaliski sierpień 1914*.

Podejmowano studia nad obrzędowością ludową regionu kaliskiego (szczególnie nad muzyką ludową pochodzącą z nagrań wykonanych przez P. Lisakowskiego na przełomie lat 50 i 60 XX w., z uwzględnieniem jej roli w dorocznym cyklu obrzędowym: wiosna-lato-jesień-zima). Prowadzono badania nad życiem codziennym w XIV-XV w.

6) Centrum Kultury i Sztuki w Koninie.

Centrum realizowało projekt *Wybijanie żuru – zapis zwyczaju*. Celem projektu było zbadanie i udokumentowanie zwyczaju wybijania żuru, obecnego na terenie gminy Kramsk. Najważniejsze działanie koncentrowało się na przygotowaniu spektaklu teatralnego, będącego

rekonstrukcją dawnego zwyczaju. Powstał scenariusz i przez kilka tygodni odbywały się próby teatru obrzędowego *Świętojanki ze Święćca*. Spektakl został sfilmowany w scenerii skansenu przy Muzeum Okręgowym w Koninie i obecnie jest dostępny na płycie DVD jako materiał upowszechniający tradycje naszego regionu. W ramach projektu zostały zrealizowane także warsztaty: kulinarne "Wiejskie uczą Miejskie" i etnograficzne „Baranki i pisanki”. Podsumowanie projektu odbyło się w gminie Kramsk z udziałem całej społeczności lokalnej. Projekt dofinansowany został ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ponadto Centrum zrealizowało projekt *U trepiorza – portrety ginących zawodów*. Jego celem była ochrona i upowszechnianie wiedzy na temat dawnych zawodów. W ramach zadania zarejestrowana została praca rzemieślników i twórców w ich pracowniach: garnarzy, hafciarki, wikliniarza, zduna. Nagrano również pracę trepiorza, od którego wziął się tytuł całego przedsięwzięcia. Dodatkowo zarejestrowane zostały fragmenty spektaklu *U trepiorza*, w wykonaniu Teatru Obrzędowego *Świętojanki ze Święćca*. Zapis spektaklu odbył się w charakterystycznej scenerii w Muzeum Okręgowym w Koninie.

Materiał filmowy powstały podczas warsztatów oraz wizyt w pracowniach rzemieślników posłużył do nagrania filmu etnograficzno-edukacyjnego i wydany został na płytach DVD wraz z tekstem autorstwa etnografa nt. dawnych zawodów. W ten sposób powstał pakiet, z którego łatwo będzie korzystać w szkołach, na lekcjach poświęconych regionalizmowi, sztuce i wiedzy o kulturze Wschodniej Wielkopolski. Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Cel. II. Ochrona zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego.

Zadanie 1. Ochrona stanowisk archeologicznych, obiektów zabytkowych, panoram widokowych założeń urbanistycznych, dominant Krajobrazowych, cennych założeń zieleni, szlaków kulturowych poprzez odpowiednie zapisy w planie wojewódzkim zagospodarowania przestrzennego.

Cel ten realizowany będzie w części kierunkowej przygotowywanego *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego* (również Cel III zadanie 1 i 2 oraz CEL IV zadanie 3,4,5,6) w rozdziałach poświęconych ochronie i aktywnemu wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, ochronie krajobrazu oraz rozwojowi turystyki i rekreacji oraz w rozdziale dotyczącym zasad zagospodarowania obszaru funkcjonalnego krajobrazów kulturowych. Realizacja wyżej wymienionych celów odbędzie się poprzez sformułowanie zapisów w Planie Województwa podkreślających wyjątkową wartość dziedzictwa kulturowego Wielkopolski oraz dotyczących potrzeb jego ochrony (m.in. UNESCO, Pomniki historii, parki kulturowe, ochrona elementów struktury krajobrazu) oraz na bazie rozwoju gospodarczego związanego z rozwojem turystyki kulturowej (szlaki dziedzictwa) oraz kreowania produktów turystycznych. Aktualnie Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego jest na etapie prac projektowych i zostanie poddany procedurze opiniowania i uzgadniania w 2016 roku.

Cel. III. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków.

Zadanie 1. Wspieranie działań na rzecz wpisania na listę Pomników Historii szczególnie cennych obiektów zabytkowych z terenu Województwa.

Wśród obiektów proponowanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa i Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu do uznania za pomnik historii jest obiekt należący do Województwa Wielkopolskiego tj. Zespół Pałacowo-Parkowy w Dobrzycy (Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy– Zespół Pałacowo-Parkowy). Ponadto proponowane są z terenu województwa wielkopolskiego: Zespół pałacowy w Pawłowicach i Zespół rezydencjonalny w Rydzynie z otoczeniem urbanistycznym. Zadanie to realizowane jest także poprzez odpowiednie zapisy w przygotowywanym *Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego*.

Zadanie 2. Wspieranie inicjatywy na rzecz wpisania *Pradoliny Noteci* na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i przyrodniczego Ludzkości UNESCO.

Cel realizowany jest poprzez odpowiednie zapisy w przygotowywanym *Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego*.

CEL IV. Promocja dziedzictwa kulturowego Województwa Wielkopolskiego.

Zadanie 1. Promocja muzeów prowadzonych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego.

1) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Promocja odbywała się w związku z podejmowaniem różnorodnych działań, wśród których warto wymienić udział Muzeum w Targach Turystycznych w Berlinie oraz pokazanie zabytków na wystawie w Londynie: *Vikings Life and Legends*.

Ciekawą formę promocji stanowiła akcja edukacyjno-promocyjna Muzeum Mojego Podwórka, uruchomienie DKF Przy Wyspie (2014 r.), czy produkcja promocyjnego filmu z wystawy *Wyspa Władców. Ostrów Lednicki* i filmu z prac na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego.

Ponadto została m.in. przygotowana wystawa planszowa *Skarby Średniowieczne Wielkopolski* w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu oraz w Muzeum Lubuskim im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim i Muzeum Regionalnym w Wągrowcu.

Muzeum przygotowało wystawę stałą w Bibliotece Publicznej im. *B. Graszyńskiego* w Murowanej Goślinie pt. *Zapomniana kasztelania- Radzim w świetle najnowszych badań*.

Muzeum często wypożyczało eksponaty m.in. wypożyczyło staurotekę do Paderborn w (Niemcy) na wystawę *The Christianization of Medieval Europe*, wypożyczyło obiekty na wystawę *Wikingowie*, która była prezentowana w Kopenhadze, Londynie i Berlinie a także na wystawę *Open the Gates of Paradise. The Benedictines In the Heart of Europe 800-1300*

prezentowaną w Pradze. Ponadto w 2014 roku z kolekcji Rezerwatu Archeologicznego Gród w Grzybowie wypożyczono 12 obiektów na czasową międzynarodową wystawę archeologiczną Mythos Hamburg do Archeologisches Museum Hamburg. Muzeum uczestniczyło m.in. w Salonie Książki Muzealnej, Targach Książki i Targach Turystycznych.

Muzeum wzięło też udział w projekcie „Budzik Kulturalny”, który został zrealizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Jednym z komponentów projektu była wystawa mobilna prezentująca Wielkopolskę jako kolebkę polskiej państwowości i chrześcijaństwa. Nowoczesna w formie multimedialna ekspozycja plenerowa zawierała takie elementy jak specjalnie przygotowany film ze scenami batalistycznymi, system nagłośnienia silent disco, kopie zabytków wykonanych w technologii rapid prototyping, fotobudkę umożliwiającą wykonanie pamiątkowego zdjęcia. Wystawa była przygotowywana w latach 2013 i 2014 (ukończona i prezentowana w 2015 r. w pięciu europejskich miastach, tj. w Górlitz, Lipsku, Dreźnie, Pradze i Berlinie.

2) Muzeum Okręgowe w Koninie.

Muzeum prowadziło dwie witryny internetowe. W okresie 2013-2014 zrealizowano 8 reportaży w TV Wielkopolska oraz udzielono licznych wywiadów w Radiu Konin. Muzeum przygotowało artykuły publikowane w naukowych periodykach w Rosji i na Ukrainie na temat wspólnych badań archeologicznych. Muzeum brało czynny udział w konferencjach krajowych i zagranicznych.

3) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W zakresie działań promujących muzeum w latach 2013-2014 Muzeum współpracowało z mediami lokalnymi w zakresie publikowania Informacji o przedsięwzięciach merytorycznych Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej (wystawach, imprezach plenerowych, działaniach oświatowo-edukacyjnych). Zamieszczano informacje nie tylko na stronach internetowych Muzeum, ale także *Centrum Informacji Turystycznej, portalach oraz w informatorach miejskich Raport Kultura 2013 i 2014 i Kalisz 2013, Kalisz 2014* wydawanych przez Urząd Miasta Kalisza.

4) Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile.

Działania promujące Muzeum Okręgowe w Pile i oddział Muzeum Kultury Ludowej w Osieku w latach 2013-2014 związane były z współpracą z właścicielami stron internetowych, takich jak tetnoregionu.pl, pila.pl, e-krajna.pl, region wielkopolska.pl, 7dnipila.pl, fakty pilskie.pl, nasze miasto.pl, printterminal.pl, nakło24.pl, imprezypodroznicze.pl, razemnaszlaku.pl, dzienniknowy.pl oraz tytułów prasowych, głównie lokalnych, np. „Tygodnik Nowy”, „Tygodnik Pilski”, „Głos Wielkopolski”, radiu (Radio Eska, Radio Merkury, Radio Pik, Radio Koszalin, RMFM MAXX i telewizji (np. Telewizja Asta, Telewizja Polska). Wszystkim wydarzeniom kulturalnym towarzyszyły druki ulotek, które rozsyłane były do innych instytucji związanych z działalnością kulturalną oraz szkół i przedszkoli, m.in. kalendarium wydarzeń na cały rok pracy.

Do działań promujących Muzeum należała również działalność naukowo-badawcza, wystawiennicza, edukacyjna, organizowanie imprez plenerowych. Do działań promujących Muzeum włączono udział w konkursie „Izabella” wielkopolskiego środowiska muzealniczego, organizowanego przez Fundację Muzeów Wielkopolskich i Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Nagrodę Grand Prix w kategorii: działalność edukacyjna, promocja i marketing Muzeum otrzymało za stronę internetową www.muzeum.pila.pl.

W roku 2013 odbyła się również promocja książki pt. *Zarys dziejów Piły 1945-2000* pod redakcją M. Fijałkowskiego.

Muzeum promuje swoje muzealia poprzez współpracę z innymi muzeami z terenu województwa wielkopolskiego, wypożyczając je na obce wystawy, np. dla Muzeum w Trzciance, Chodzieży czy w Złotowie.

5) Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy Zespół Pałacowo-Parkowy.

W latach 2013-2014 Muzeum pozyskało jako patronów medialnych imprez organizowanych przez Muzeum („Spotkania z klasyką”, wystawy, koncerty): Radio „Merkury” Poznań, „Gazetę Pleszewską”, „Życie Pleszewa”, portal „nasze miasto.pl - pleszew”, telewizja internetowa i portal informacyjny ok24.tv. Ponadto Muzeum kontynuowało współpracę z redakcją kaliską Radia „Merkury”, Radiem Centrum Kalisz, „Gazetą Jarocińską”, telewizją kablową „Proart” i portalem wlkp24.info, Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu a także nawiązało kontakty z gazetą internetową ikrotoszyn.pl oraz portalem faktykaliskie.pl. W 2014, po podpisaniu umowy z Urzędem Miasta w Pleszewie w sprawie honorowania karty „Rodzina PPL 3+”, imprezy muzeum promowane są nieodpłatnie na stronie Urzędu Miasta w Pleszewie i w systemie powiadamiania sms. W promocji wykorzystywana jest również odnowiona strona internetowa muzeum.

7) Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie.

W 2013 r. w ramach działalności wydawniczej i promocyjnej Muzeum m.in. wydało i udostępniło liczne publikacje, w tym publikację *Sprawa mosińska 1943 rok*, płytę DVD *Archiwum Historii Mówionej* – zawierającą wspomnienia byłych więźniów obozu w Żabikowie. Opracowano i wydrukowano w języku polskim i angielskim foldery dotyczące obozu w Chełmnie nad Nerem a także opracowano stronę internetową Muzeum w Chełmnie nad Nerem.

W 2014 r. w ramach działalności wydawniczej zrealizowano:

- folder: *Zagłada Romów i Sinti w obozie Kulmhof*;
- *Rzeczy Zagłady (przewodnik po wystawie)*;
- folder: *Zagłada miasteczek (Koło, Dąbie, Izbica Kujawska, Kłodawa, Kowale Pańskie) w niemieckim obozie zagłady Kulmhof*;
- katalog wystawy: *«Odezwa do naszego przyszłego narodu...». 70. rocznica likwidacji Litzmannstadt Getto*
- publikację multimedialną *Listy do Lilli*;
- plakaty: *Kulmhof 1941 – 1945; Żabikowo. 70 rocznica likwidacji obozu*;

– medal: *Kulmhof 1941 – 1945.*

8) Muzeum Okręgowe w Lesznie.

W latach 2013-2014 Muzeum współpracowało z lokalnymi mediami tradycyjnymi (prasą i radiem) oraz internetowymi.

Zadanie 2. Promowanie wiedzy o zabytkach archeologicznych na terenie województwa.

1) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Muzeum przygotowywało bardzo liczne referaty, m.in. *Archeologia zabawek – dziecięcy świat zabawek* – wygłoszony w Bibliotece Pedagogicznej we Wrześni (marzec 2013 r.).

Ponadto wygłoszone zostały liczne wykłady w Rezerwacie Archeologicznym Gród w Grzybowie, m.in. *Ceramika tekstylna, Na drewnianych konikach i w drewnianych dłubankach jednopiennych, przez teorię i praktykę rekonstrukcji przedmiotów drewnianych z okresu średniowiecza, Olgierd Brzeski – odkrywca Grodu w Grzybowie, Komunikacja w czasach Piastowskich, O średniowiecznych rzemiosłach słów kilka, czyli jak szewc bez butów chodził, Drużyna Piastów, Tajemnicze groby w państwie Piastów. Czy wikingowie byli u Mieszka I?, Między pogrzebowym stosem a kamiennymi kościołami, czyli jak chowano zmarłych wojowników we wczesnym średniowieczu, Pisanki i grzechotki gliniane, Jak w drewnie rodzi się muzyka, Mieszko III Stary – dux totus Poloniae I?, Projekt edukacyjno-historyczny Grzybowski spotkania z archeologią, Kowale w czasach Pierwszych Piastów, Rekonstrukcja XV-wiecznego siodła z Wielunia, Drewno w zabytkach archeologicznych, Drużyna Pierwszych Piastów w przekazach kronikarzy, Gród w Grzybowie wczoraj i dziś, Uzbrojenie wojowników drużyny Mieszka I i Bolesława Chrobrego, Kilka ciekawych opowieści o nudnych skorupach, Szlak Piastowski w edukacji regionalnej.*

2) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

Wśród licznych działań podejmowanych przez Muzeum szczególnie ważne były konferencje: *III kaliska Sesja Starożytniczą Barbaroi, barbarus, mleccha... Barbarzyńcy w świecie starożytnym* oraz międzynarodowa konferencja *W sąsiedztwie Bursztynowego Szlaku - szlaki i drogi handlowe od pradziejów do wczesnego średniowiecza.*

Natomiast w 2014 r. Muzeum współorganizowało sesję naukową *Badania, postacie i odkrycia. 60 lat placówki Archeologicznej PAN w Kaliszu.*

3) Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Muzeum m.in. zorganizowało wystawę *Wyspa władców. Ostrów Lednicki.*, przygotowana we współpracy z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Najważniejszą częścią wystawy była opowieść o Ostrowie Lednickim. O atrakcyjności ekspozycji stanowiły bardzo interesujące obiekty związane z elitami i kultem religijnym oraz zbiór militariów, który sytuuje Ostrów Lednicki w rzędzie najbogatszych stanowisk archeologicznych od X-XII wieku.

Ekspozycja Polska około 1000. Gniezno pierwszą stolicą miała na celu zapoznanie zwiedzających z okresem powstania Państwa Polskiego, ze szczególnym wyeksponowaniem znaczenia i roli Gniezna w początkach i Pierwszych wiekach państwowości i Kościoła w Polsce.

Zadanie 3. Wspieranie inicjatyw promujących Szlak Piastowski.

W 2013 roku ze środków Samorządu Województwa została zakupiona domena szlak piastowski.pl. Ponadto w 2013 r. zlecony został przez Departament Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu audyt trzech obiektów tj. Muzeum Regionalnego Ziemi Puzdrskiej w Puzdrach, grodziska „na Barbarze” w Kłecku oraz kościoła św. Mikołaja w Tarnowie Pałuckim, czyli obiektów kandydujących do znalezienia się na trasie nowego Szlaku Piastowskiego. W 2014 r. zlecone zostało przez ten departament wykonanie rozszerzonej księgi znaku dla logo Szlaku Piastowskiego. Ponadto Organizacja Turystyczna Szlak Piastowski uzyskała dotację w wysokości 10 000 zł na projekt *Szlak Piastowski Mobile*. Promocja Szlaku Piastowskiego realizowana będzie poprzez odpowiednie zapisy w części kierunkowej przygotowywanego *Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego*.

Zadanie 4. Promocja Wzgórza Lecha jako Znak Dziedzictwa Europejskiego.

W 2007 roku Wzgórze Lecha w Gnieźnie- zwane Wzgórzem Królewskim zostało wpisane na listę Znak Dziedzictwa Europejskiego. W okresie późniejszym państwa Unii Europejskiej doprowadziły do przekształcenia międzyrządowej inicjatywy Znak Dziedzictwa Europejskiego i w efekcie negocjacji w ramach Rady UE i z Parlamentem Europejskim w dniu 16 listopada 2011 r. przyjęta została Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE, która stała się podstawą dla realizacji projektu ZDE, wprowadzając nowe procedury i zasady przyznawania ZDE oraz monitorowania działalności obiektów posiadających ZDE a także ich sieciowania. Województwo wspierało działania zmierzające do przyznania obiektowi ZDE już jako nowej inicjatywy unijnej, jednak Znak ten nie został do tej pory przyznany.

Zadanie 5. Promocja już istniejących Pomników Historii położonych na terenie Województwa.

Województwo w 2014 r. zaproponowało zgłoszenie Wczesnopiastowskiej Rezydencji na Ostrowie Lednickim do Znak Dziedzictwa Europejskiego jako nowej inicjatywy Unii Europejskiej powstałej w oparciu o międzyrządową inicjatywę z 2006 r. (obiekt nie został zakwalifikowany.)

Samorząd Województwa wspierał działania związane z promocją Ostrowa Lednickiego a także udzielał dotacji celowych na organizację VIII Festiwalu Muzyki Oratoryjnej Musica Sacromontana Święta Góra 2013 (30 000 zł) i organizację IX Festiwalu Muzyki Oratoryjnej Musica Sacromontana Święta Góra 2014 (40 000 zł), które odbyły się w Klasztorze OO. Filipinów na Świętej Górze.

Zadanie 6. Wspieranie inicjatyw promujących międzynarodowe szlaki kulturowe: św. Jakuba, Cysterski, Romański.

Wiedza o szlakach popularyzowana była przede wszystkim podczas tematycznych konferencji poprzez przygotowywanie i wygłaszanie referatów przygotowywanych przez jednostki podległe Samorządowi Województwa. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują referaty poświęcone szlakowi cysterskiemu autorstwa prof. A.M. Wyrwy: *10 lat działania Rady Koordynacji Szlaku Cysterskiego w Polsce* (referat wygłoszony podczas konferencji w Pelplinie); *Dziedzictwo kulturowe Cystersów a Szlak Cysterski i jego idea* (referat wygłoszony podczas konferencji pn. *Rola i znaczenie dziedzictwa cysterskiego we współczesnej Polsce* w Bardo w ramach VIII Forum Szlaku Cysterskiego w Polsce).

Publikowane były również artykuły poświęcone tematyce szlaku cysterskiego m.in. *Dziedzictwo kulturowe cystersów a szlak cysterski i jego idea* [w:] *Dziedzictwo cystersów w Polsce*, Racibórz 2013.

Zadanie 7. Wspieranie Europejskich Dni Dziedzictwa.

1) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie Rezerwatu Archeologicznego Gród w Grzybowie w 2013 r. zorganizowano m.in. grę terenową Mały wojownik, wystawę archeologiczną Gród Grzybowo-między plemieniem a państwem, Dziecięcy Turniej Łuczniczy o Pierścień Grzybowa oraz został wygłoszony wykład *Mieszko III Stary – dux totus Poloniae*. W 2014 r. na terenie Rezerwatu Archeologicznego Gród w Grzybowie zorganizowano gry i zabawy terenowe, zajęcia edukacyjno-historyczne oraz prezentację rzemiosł, a także wystawę Gród Grzybowo – między plemieniem a państwem.

2) Muzeum Okręgowe w Lesznie.

W 2013 r. w ramach obchodów zorganizowano edukacyjny spacer po mieście związany z tradycjami leszczyńskiego rzemiosła. W 2014 r. Muzeum zorganizowało gry i zabawy edukacyjne przed Muzeum a w Galerii Sztuki Muzeum została wygłoszona prelekcja oraz wyświetlony film pt. *Muzeum utracone 2014*.

3) Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

W ramach XXI Europejskich Dni Dziedzictwa w 2013 r. zorganizowano akcję edukacyjną na rynku gnieźnieńskim, której celem było przypomnienie najważniejszych etapów rozwoju przestrzennego Gniezna. Zorganizowano m.in. warsztaty architektoniczne dla dzieci i rodziców, a także dwa wykłady popularno-naukowe połączone z projekcją multimedialną *Początki i rozwój stołecznego grodu w Gnieźnie i W murach i poza murami. Rozwój Gniezna od XIII w. do początku XX w.* W 2014 r. w ramach obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa

w związku z tematem Dziedzictwo-źródło tożsamości Muzeum zwróciło szczególną uwagę na teren wokół jeziora Jelonek. Aby przybliżyć historię tego miejsca i jednocześnie stworzyć przestrzeń do dyskusji nad projektami jej rewitalizacji zorganizowano piknik.

4) Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

W 2014 roku na terenie Muzeum Młynarstwa i Wodnych Urządzeń Przemysłu Wiejskiego w Jaraczu odbył się *Piknik młynarski* w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2014 promujący historię i tradycje polskiego młynarstwa.

5) Muzeum Okręgowe w Koninie.

W 2013 r. odbyła się w Muzeum Konferencja Forum Publicystów Krajoznawczych pt. „Mijające krajobrazy”, ponadto otwarto wystawę „Miłośnicy numizmatyki. 40 lat Oddziału PTN w Koninie” a także odbył się *II Zlot i piknik archeologiczny w Muzeum Wielkopolskiego Forum Historyczno-Eksploracyjnego*. Zorganizowano wystawę poświęconą Janinie Perathoner, konińskiej pisarce, twórczyni cyklu powieści historycznych z dziejów konina i regionu.

6) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W 2013 r. w oddziale Muzeum Rezerwacie Archeologicznej w Kaliszu-Zawodziu przeprowadzono cykl zajęć edukacyjnych na temat *Jesiennych zwyczajów ludowych* oraz dawnego rzemiosła i zanikających zawodów na imprezie plenerowej *Jesień w grodzie Piastów*. W 2014 roku przeprowadzono cykl wykładów i lekcji muzealnych na temat: *Zniszczenie Kalisza w sierpniu 1914 roku i odbudowa miasta* oraz cykl spotkań edukacyjnych *Wizualna strona miasta – Kalisz wczoraj i dziś*, a także zorganizowano inscenizację historyczną „Kalisz 1914” (w wykonaniu grup rekonstrukcji historycznej) w Dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie.

Zadanie 8. Wspieranie wydawnictw promujących dziedzictwo wielkopolskie.

Zadanie .9. Wydawanie regionalnych publikacji.

Zadanie 10. Wspierania wydawania regionalnych publikacji.

1) Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury.

Nakładem WBPiCAK w Poznaniu ukazała się monografia Witolda Przewoźnego *Wielkopolskie zwyczaje i obrzędy rodzinne* (w ramach cyklu wydawniczego *Wielkopolskie Zeszyty Folkloru*). Ponadto opublikowana została praca zbiorowa pod red. Sławomira Pawlińskiego pt. *Folklor taneczny zachodniej Wielkopolski*, wydana w 2014 r. w roku Kolberga w ramach cyklu *Wielkopolskie Zeszyty Folkloru*, który stanowi kompendium wiedzy na temat jednego z najważniejszych pod względem etnograficzno-historycznym podregionów Wielkopolski tzw. regionu kozła z podziałem na okolice Zbąszynia oraz Dąbrówki Wielkopolskiej i Podmokli. WBPiCAK prowadzi stronę www.regionwielkopolska.pl o charakterze krajoznawczo-turystycznym i kulturalno-historycznym. W zakładce Baza Wiedzy o Wielkopolsce znajduje się

dział poświęcony kulturze ludowej zawierający prezentację: grup regionalnych, strojów, folkloru, tańców, gwary, zwyczajów, legend, budownictwa wiejskiego, kuchni regionalnej i Sztuki ludowej. Przy realizacji wymienionych przedsięwzięć współpracowano ze Stowarzyszeniem Twórców Ludowych, Stowarzyszeniem Muzyków Ludowych, Stowarzyszeniem Polskich Artystów Muzyków, Związkiem Artystów Wykonawców STOART, Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu, instytucjami Kultury i organizacjami samorządowymi.

2) Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

Publikacja wydana przez Muzeum w Szreniawie w 2013 roku zawierająca materiały z seminarium okolicznościowego oraz katalog wystawy czasowej pod wspólnym tytułem – *Labor omnia vincit. Życie i dzieło Hipolita Cegielskiego w 200. Rocznicę urodzin.*

3) Muzeum Okręgowe w Koninie.

W 2013 opublikowano książkę *Z dziejów powstania styczniowego na ziemi konińskiej. Wybór zagadnień*, co roku ukazują się *Konińskie zaszyty Muzealne* poświęcone w całości dziedzictwu kulturowemu regionu konińskiego (regularnie od 2006 r.). W 2014 r. wspólnie z Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku wydano książkę „Świadectwa zagłady” o niemieckim ośrodku zagłady w Chełmnie nad Nerem i gettach wiejskich w Wielkopolsce.

4) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W zakresie wydawnictw promujących dziedzictwo wielkopolskie, w Muzeum w latach 2013-2014 wydano publikację *Pałac Lipskich w Lewkowie* oraz obszerne opracowanie *Gdy dymy opadły...* dotyczące zniszczenia Kalisza w sierpniu 1914 r. i odbudowy miasta w okresie międzywojennym, a także wydano wspólnie z Urzędem Miejskim w Kaliszu broszurę *Kalisz piastowski* - o zabytkach kaliskich z czasów piastowskich.

5) Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu.

Centrum zrealizowało reportaż filmowy z Biesiady Folkloru Ziemi Kaliskiej 2014, która odbyła się w Brzezinach koło Kalisza. Materiał stanowi dokumentację wydarzenia i jednocześnie podsumowuje tendencje i kierunki rozwoju w działaniach folkloru Wielkopolskiego. Wydany został także materiał na płytach DVD dokumentujący Biesiadę Folkloru 2014. Ponadto w latach 2013-2014 opublikowano materiały informacyjne i dokumentacyjne oraz promujące dziedzictwo wielkopolskie na stronie internetowej folklor.kalisz.pl.

6) Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Muzeum nie wydało własnych publikacji natomiast pracownicy Muzeum współpracowali z wieloma wydawnictwami w promowaniu dziedzictwa Wielkopolskiego.

7) Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

W ramach wydawnictw muzealnych w 2013 r. ukazała się publikacja *Gnieźnieńska oficyna wydawnicza Jana Bernarda Langego*, autorstwa pracownika Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie Elżbiety Urbaniak, a w roku 2014 r. ukazała się publikacja *Tysiąc lat temu w Gnieźnie* autorstwa Jarosława Grygucia. Książka jest zintegrowana z aplikacją mobilną *W gnieźnieńskim grodzie*, opracowaną i wydaną przez MPPP. Wybrane strony są znacznikami do trójwymiarowych makiet, które pojawiają się na ekranie smartfonu lub tabletu.

W 2014 r. został wydany katalog *II wystawy plastyków gnieźnieńskich XX wieku* autorstwa Elżbiety Kowalskiej: katalog wystawy artystów plastyków urodzonych w Gnieźnie i zawodowo związanych z miastem w XX wieku. Wystawa jest nawiązaniem do wydarzenia, które miało miejsce w październiku 1945 r. gdy w Gnieźnie zorganizowana została pierwsza ekspozycja miejscowych plastyków.

Ponadto w 2014 r. m.in. ze środków finansowych Województwa Wielkopolskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Poznaniu wydał książkę *Zamek Królewski w Poznaniu* a Średzkie Towarzystwo Kulturalne publikację *Przewodnik po Kolegiacie Średzkiej*.

8) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

W 2013 r. i 2014 r. Muzeum wydało m.in. *Monety i biżuteria z Ostrowa Lednickiego i okolic*, BSL XXVIII (grant MKiDN) a także bardzo liczne artykuły poświęcone dziedzictwu kulturowemu Wielkopolski publikowane m.in. w serii Biblioteka Studiów Lednickich.

9) Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego.

Najważniejsze publikacje z lat 2013-2014:

- album fotograficzny Marka Chwistka *Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy*,
- przewodnik pod redakcją Pawła Andersa *Puszcza Pызdrska – piękno do odkrycia*,
- przewodnik *Śladami wiary po Puszczy Zielonka*,
- kompendium wiedzy *Parki krajobrazowe Wielkopolski. Przyroda, krajobraz, człowiek*,
- *Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski*,
- seria map *Parki krajobrazowe Wielkopolski*,
- publikacja pokonferencyjna *Terra Pisdrensis. Dawniej i dziś*,
- przewodnik po ścieżce przyrodniczo-historycznej *Ląd-Lądek*,
- przewodnik po ścieżce przyrodniczej *Brzegiem jeziora* autorstwa Pawła Stopińskiego, Natalii Sulanowskiej i Piotra Basińskiego,
- broszura gry terenowej *Quest do Powidza po rozum* autorstwa Anny Wiatr i Piotra Basińskiego.

10) Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile.

Muzeum Okręgowe w Pile w zakresie promocji dziedzictwa materialnego i niematerialnego Wielkopolski realizowało publikacje w tej tematyce związane z wystawami czasowymi jedynie w postaci folderów do wystawy. Publikacje w formie folderów M. Fijałkowskiego to: *Obrazy z dziejów Piły*, *Fotografia w Pile 1873-2013*, *Piła w okresie I wojny światowej 1914-1918* oraz *Wielkopolska w twórczości Stanisława Mrowińskiego*.

Oprócz powyżej wymienionych, pracownicy Muzeum byli autorami publikacji (nie wydanych przez Muzeum) podejmujących tematykę dziedzictwa materialnego i niematerialnego wielkopolski będące wynikiem ich działalności naukowo-badawczej.

CEL V. Upowszechnianie wiedzy o regionie.

Zadanie 1. Wspieranie konkursów dla dzieci i młodzieży dotyczących dziedzictwa Wielkopolski.

1) Międzyszkolny cykliczny konkurs organizowany przez I Liceum Ogólnokształcące oraz Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Temat ostatnich dwóch edycji:

Cudze chwalcie swego nie znacie...- bohaterowie znani i nieznani,

Cudze chwalcie swego nie znacie...- pamiątki wielkich wojen.

2) Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu.

Spośród licznych działań organizowanych w latach 2013-2014 wymienić można Powiatowy Konkurs *Moja Miejscowość*.

3) Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu w latach 2013-2014 przeprowadził liczne konkursy dla dzieci i młodzieży dotyczące dziedzictwa materialnego i niematerialnego wielkopolski:

- 1) Konkurs Wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim - V edycja konkursu dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych województwa wielkopolskiego.
- 2) Konkurs na film „Moja szkoła, mój świat” – dla uczniów szkół gimnazjalnych we współpracy z Instytutem Goethego.
- 3) Konkurs „Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan” – konkurs w ramach projektu „e Szkoła Wielkopolska Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan” z wiedzy w zakresie znajomości Wielkopolski i na opracowanie biogramów Wielkopolan.

4) Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie (w skład CDN w Koninie wchodzi: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli oraz Publiczna Biblioteka Pedagogiczna).

Centrum Doskonalenia Nauczycieli przeprowadziło m.in.

- Konkurs recytatorski dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych *Wielkopolska w poezji*; konkurs realizowany był we współpracy z Zespołem Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie,
- Konkurs fotograficzny „Najciekawsze miejsce w moim regionie” (łącznie w roku 2013 i 2014 wzięło udział 36 uczniów), organizowany we współpracy z PTTK Odział w Koninie),

- „Czy jako młody człowiek wziąłbym udział w powstaniu styczniowym?” - konkurs dla uczniów gimnazjów na eseistyczną refleksję (we współpracy z Towarzystwem Samorządowym w Koninie).

5) Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego.

Wśród licznych konkursów w organizację których zaangażowany jest ZPKWW, na szczególną uwagę zasługują:

- 1) Wojewódzki Konkurs Wiedzy o Regionie *Moja Wielkopolska* – konkurs organizowany przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, Zespół Szkół Odzieżowych im. Władysława Reymonta w Poznaniu oraz Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Poznaniu (w 2013 roku dodatkowo również przez Młodzieżowy Dom Kultury Nr 1 w Poznaniu), dofinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Konkurs, adresowany do uczniów szkół gimnazjalnych województwa wielkopolskiego, ma na celu propagowanie wiedzy na temat historii, kultury oraz środowiska przyrodniczego Wielkopolski oraz pobudzanie zainteresowania „małą ojczyzną”. Specyficzną cechą konkursu jest jego interdyscyplinarny charakter, łączący zagadnienia z zakresu ochrony przyrody, geografii, historii i wiedzy o społeczeństwie. Konkurs składa się z dwóch etapów. Pierwsza część zmagania o charakterze pisemnym (test krajoznawczy) odbywa się w Poznaniu. Drugi etap konkursu (prezentacja ustna projektu wycieczki szkolnej na wybrany temat) odbywa się każdorazowo w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Łądzie. Nagrodą dla wszystkich uczestników drugiego, finałowego etapu jest udział w 3-dniowych warsztatach o charakterze przyrodniczo-krajoznawczych w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Łądzie.
- 2) Powiatowy Konkurs Ekologiczny *Kochajmy Nasze Małe Ojczyzny* – organizowany przez Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Poznaniu przy współpracy Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, dofinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Konkurs stanowi element programu Promocja Ekologii Przez Edukację (PEPE). Konkurs, skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych z terenu powiatu poznańskiego, składa się z 3 etapów: szkolnego, gminnego. W finale uczniowie rozwiązują test sprawdzający wiedzę z zakresu ekologii, przyrody, geografii oraz wiedzę na temat powiatu poznańskiego. Nagrodą dla zdobywców 3 pierwszych miejsc był pięciodniowy wyjazd na warsztaty środowiskowe do Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Chalinie.
- 3) Ogólnopolski Konkurs *Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski*. Celem konkursu jest zarówno zdobycie i pogłębianie wiedzy na temat polskich parków krajobrazowych i innych zagadnień z dziedziny ekologii, ochrony przyrody, ochrony środowiska, jak również kształtowanie świadomości oraz rozbudzanie zapału do świata przyrody. Konkurs przeznaczony jest dla uczniów ze szkół gimnazjalnych z gmin, na których terenie znajduje się park krajobrazowy. Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Parku Krajobrazowym Puszcza Zielonka,
- 4) Konkurs fotograficzny Wielkopolska Press Photo,
- 5) Konkurs fotograficzny Piękno i zagrożenia w Parku Krajobrazowym Dolina Baryczy.

7) Konkursy organizowane przez Muzeum Okręgowe w Lesznie, to:

-konkurs pn. *Tropiciel historii* dla uczniów klas czwartych, piątych i szóstych szkół podstawowych,

-konkurs pn. *Cudze chwalicie swego nie znacie* zorganizowany wspólnie z I Liceum Ogólnokształcącym dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych mający na celu pogłębianie wiedzy o historii i kulturze regionu leszczyńskiego.

8) Muzeum Okręgowe w Koninie.

W 2013 r. we współpracy z Polskim Towarzystwem Historycznym zorganizowano konkurs na relacje pisemne z czasów okupacji niemieckiej. Ponadto odbyły się konkursy *Najstarszy przedmiot w moim domu* promującego zainteresowanie tzw. mikrohistorią oraz konkurs fotograficzny *Znane i zapomniane zabytki regionu konińskiego*.

9) Muzeum Okręgowe w Pile.

Konkurs *Obrazki z dawnej wsi* – cykliczny konkurs plastyczny promujący zbiory Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią – oddział Muzeum Okręgowego w Pile.

Konkurs skierowany jest do dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 19 lat i rozpatrywany w trzech kategoriach wiekowych. Konkurs trwa przez cały rok szkolny, aby potencjalni uczestnicy mogli zapoznać się ze zbiorami Muzeum Kultury Ludowej w Osieku n. Notecią dotyczącymi kultury materialnej i niematerialnej Wielkopolski podczas imprez plenerowych, edukacyjnych, pokazów etnograficznych oraz zwykłego zwiedzania skansenu. Uroczyste podsumowanie konkursu wraz z wręczeniem nagród i otwarciem wystawy pokonkursowej odbywa się podczas imprezy plenerowej: „Pożegnanie lata” na początku września. W okresie 2013-2014 zrealizowano następujące edycje konkursu: *Obrazki z dawnej wsi. W wiejskiej chacie* (4 edycja), *Obrazki z dawnej wsi. Ginące zawody* (5 edycja), *Obrazki z dawnej wsi. Architektura ludowa* (6 edycja).

10) Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy.

W 2013 roku Muzeum zorganizowało konkurs „Ginące aleje Wielkopolski”. Przedsięwzięcie skierowane było do uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjów z Wielkopolski. Celem konkursu było propagowanie wśród dzieci i młodzieży szkolnej idei ochrony zachowanych alei parkowych i przydrożnych.

W 2014 roku zorganizowano konkurs „Pomniki przyrody w polskich zespołach pałacowo – parkowych”. Skierowany był do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Wielkopolski. Poprzez konkurs organizatorzy chcieli podjąć działania mające wpływ na wzrost świadomości i rozwój postaw ekologicznych w naszym regionie.

Zadanie 2. Wspieranie organizacji imprez, widowisk, wydarzeń artystycznych i folklorystycznych, mających na celu promocję bogactwa kulturowego, (w tym niematerialnego dziedzictwa Wielkopolski).

1) W 2013 i 2014 roku zostały zrealizowane przedsięwzięcia finansowane z budżetu Samorządu Województwa, w ramach dofinansowania w trybie art. 221 ustawy na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego w 2013 r. Wśród nich znalazły się:

- 1) Fundacja św. Rity na Rzecz Europejskiego Centrum Muzeum Haftu na Ziemi Garkowskiej w Odolanowie otrzymała 3 000 zł na zadanie pn. Upowszechnianie Dziedzictwa Kultury poprzez Warsztaty Haftu Wielkopolskiego,
- 2) Fundacja Ochrony Dziedzictwa Kultury Wsi i Rolnictwa w Szreniawie na zadanie pn. Przywracanie nikłych umiejętności – wakacje z tkaniną, Zjazd Twórców Ludowych oraz 10 000 zł
- 3) Fundacja Olendrzy dla Polski w Kwilczu otrzymała dotację w wysokości 10 000 zł na *Olenderski Inkubator Artystyczny Warsztaty, Wystawy –III Edycja Olandia Festiwal,*
- 4) Fundacja Movements Factory w Poznaniu uzyskała dofinansowanie w wysokości 9 000 zł na zadanie *Rok obrzędowy w Domu WielkoPolskim,*
- 5) Fundacja Wspierania Rozwoju Kultury i Sztuki – ANIMACJA w Poznaniu uzyskała dofinansowanie zadania *Klechdy i bajania – najpiękniejsze wielkopolskie legendy* w wysokości 13 020 zł,
- 6) Fundacja św. Benedykta w Dębogórze otrzymała dotację 15 000 zł na zadanie *Mieszko I jako twórca Polski, Państwa Europejskiego,*
- 7) Fundacja Muzeów Wielkopolskich w Szreniawie otrzymała 9 000 zł na wydanie *Rocznika Fundacji Muzeów Wielkopolskich Museion Poloniae Maioris,*
- 8) Fundacja Zakłady Kórnickie w Kórniku otrzymała dotację w wysokości 20 000 zł na zadanie *Najcenniejsze klejnoty Kultury – spotkania kórnickie.*
- 9) Fundację Holendry w Nowej Róży otrzymała 9 000 zł na zadanie pn. Nowa Róża-hOlendry – polsko-niderlandzki ośrodek integracji kultur,
- 10) Fundacja Zawsze Razem w Kołacie uzyskała dofinansowanie w wysokości 5 000 zł na zadanie pn. Nasze Stado,
- 11) Ochotnicza Straż Pożarna w Lipiej Górze na zadanie: *Noc sobótkowa na Śluzie w Krostkowie* otrzymała 5 000 zł,
- 12) Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej w Jarocinie 5 000 zł na *XVI Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne,*
- 13) Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Wsi Moszczanka i Skrzebowa w Moszczance 6 000 zł na *III Swojskie Spotkania z Folklorem,*
- 14) Stowarzyszenie OPEN ART w Pile - *XXIV Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny Bukowińskie Spotkania* dofinansowanie w kwocie 5 000 zł,
- 15) Stowarzyszenie na Rzecz Integracji z Unią Europejską *Dom Europy* w Gizałkach na *Festyn Nocy Świętojańskiej w Gizałkach* uzyskało 7 000 zł,

- 16) Stowarzyszenie Kulturalno-Sportowe Integracje w Poznaniu uzyskało dotację w wysokości 8 000 zł na *XIII Światowy Przegląd Folkloru INTEGRACJE*,
- 17) Stowarzyszenie Dom Tańca w Warszawie na zadanie *Tabor Wielkopolski - Biskupizna 2013* otrzymało 20 000 zł,
- 18) Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Pałuckiej w Wągrowcu - Warsztaty Twórczości Ludowej Pałuk. Haft Pałucki dotacja w wysokości 2 000 zł,
- 19) Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie na zadanie *XIV Międzynarodowy Zjazd Wojowników Słowiańskich - Grzybowo 2013 - A gdy wódz w boju padnie..* – 10 000 zł,
- 20) Stowarzyszenie Strefa Kultury w Zakrzewie - Festiwal Zespołów Folklorystycznych *Z PRZYTUPEM* – 15 000 zł,
- 21) Stowarzyszenie Nasz Czas w Swarzędzu - Bambrzy Warci Poznania uzyskało dotację w wysokości 4 000 zł,
- 22) Stowarzyszenie Kulturalno-Edukacyjne *Przestrzeń* w Zbąszyniu - *XXXIX Biesiada Koźlarska. Tradycje weselne* – 4 000 zł,
- 23) Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski" w Gnieźnie na projekt *Szlak Piastowski Mobile* – 10 000 zł,
- 24) Klub Twórczego Rękodzieła w Zdunach - *Festiwal Pogranicze Kultur 2013* – 20 000 zł,
- 25) Stowarzyszenie Sympatyków Kultury Ludowej *Otwórz się na folklor* w Poznaniu - *IV Międzynarodowy Dziecięcy Festiwal Folkloru KIDS FUN FOLK 2013* dotacja 10 000 zł,
- 26) Towarzystwo *Poligrodzianie* - *VII Festiwal Sztuki Ludowej* – 22 000 zł,
- 27) Stowarzyszenie Ludzi Dobrej Woli Ziemi Kaliskiej – *Tradycyjnie na ludowo* – 7 000 zł,
- 28) Stowarzyszenie „Królewska Wieś” w Czernicach –*Dni Czernic – 190- 190-lecie wsi (1823-2013)* – 4 000 zł,
- 29) Stowarzyszenie Zespołu Regionalnego „WISIELOKI” w Szymanowie zadanie: *Dziedzictwo kulturowe chazackiej wsi – rozwój działalności dziecięco-młodzieżowej kapeli Dudziarskiej* dotacja w wysokości 6 000 zł,
- 30) Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej w Potarzycy – *XVII Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne* uzyskało dotację w wysokości 12 000 zł,
- 31) Stowarzyszenie Kulturalne *Tradycja* w Węglewie – *Jarmark św. Augustyna – kultywowanie tradycji ginących zawodów* otrzymało dotację w wysokości 5 000 zł,
- 32) Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Złotkowy w Złotkowym uzyskało dofinansowanie na: *Wielkimi krokami zbliża się Wielkanoc Konkurs tradycyjnych wyrobów wielkanocnych* – 2 000 zł,
- 33) Stowarzyszenie Klub Twórczego Rękodzieła w Zdunach – *Festiwal Pogranicza Kultur 2014* – 20 000 zł,
- 34) Polski Związek Chórów i Orkiestr w Lesznie na *XII Międzynarodowy Festiwal Muzyki i Folkloru* – 15 000 zł,
- 35) Stowarzyszenie Kulturalno-Edukacyjne *Przestrzeń* w Zbąszyniu – *XXXX Biesiada Koźlarska - Mistrzom Muzyki Ludowej* na zadanie 3 000 zł,
- 36) Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Wsi Moszczanka i Skrzebowa w Moszczance – *IV Swojskie Spotkania z Folklorem* – 6 000 zł,

- 37) Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Bierzowie na *Święto chleba* uzyskało dotację w wysokości 5 000 zł,
- 38) Stowarzyszenie na Rzecz Integracji z Unią Europejską *DOM EUROPY* w Gizałkach na zadanie *Festyn Nocy Świętojańskiej w Gizałkach* – 7 000 zł,
- 39) Związek Polskich Artystów Fotografików Okręg Wielkopolski w Poznaniu na zadanie *Teraz Wielkopolska. Interaktywne archiwum fotografii dokumentujących wielkopolską tradycję* – 15 000 zł,
- 40) Stowarzyszenie Sympatyków Kultury Ludowej *Otwórz się na folklor* w Poznaniu – *V Międzynarodowy Dziecięcy Festiwal Folkloru KIDS FUN FOLK 2014* uzyskało dotację w wysokości 10 000 zł,
- 41) Stowarzyszenie *Dzieje w Murowanej Goślinie* – Historyczne widowisko plenerowe *Śpiący Rycerze Królowej Jadwigi* – 35 000 zł,
- 42) Towarzystwo Poligrodzianie w Przeźmierowie – *VII Festiwal Sztuki Ludowej* – 15 000 zł,
- 43) Stowarzyszenie Zespołu Regionalnego *WISIELOKI* w Szymanowie – *Dziedzictwo kulturowe chazackiej wsi – rozwój działalności dziecięco-młodzieżowej Kapeli Dudziarskiej* – 5 000 zł,
- 44) Stowarzyszenie Dom Tańca w Warszawie – *Tabor Wielkopolski – EduAkcja 2014* – 20 000 zł,
- 45) Lokalna Organizacja Turystyczna *Puszcza Pyzdrska* uzyskało dotację w wysokości 4 000 zł na zadanie: *Puszcza Pyzdrska – zachować pamięć*,
- 46) Stowarzyszenie *Strefa Kultury* w Zakrzewie – *XXII Festiwal Blues Express* – 70 000 zł,
- 47) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Wielkopolski Oddział Regionalny Koło Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy Ognisku Pracy Pozaszkolonej w Złotowie otrzymało dofinansowanie warsztatów rękodzieła artystycznego *Węzełki i sploty dawniej i dziś* – 1 000 zł.

2) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Muzeum zorganizowało na terenie skansenu w Dziekanowicach liczne imprezy plenerowe, wśród nich m.in. *Majówka w skansenie* w jej programie znalazły się m.in. warsztaty rękodzielnicze, prezentacja rzemiosła kowalskiego oraz z okazji Dnia Dziecka (w programie znalazły się pokazy prac rzemieślników, dawnych codziennych zajęć domowych, warsztaty wykonywania zabawek). Ponadto odbyły się m.in. *Niedziela twórców* - impreza łącząca formułę pleneru rzeźbiarskiego i kiermaszu twórczości ludowej oraz *Wygnanie Ody* – w ramach cyklu *Letnie o Piastach bajanie*, *Dziady* – dwie edycje przedstawień słowiańskich rytuałów związanych z pogańskim kultem przodków, *Grzybowski Turniej Wojów Na udeptanej Ziemi*.

3) Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu.

Wśród imprez organizowanych przez CKiS warto wymienić widowisko plenerowe pn. *Dążyć do dobra*, poświęcone związanej z Żegocinem Helenie Modrzejewskiej czy też widowisko pn. *Elementarz Mariana Falskiego* związanego z Kuźnicą Grabowską. Bardzo ważne dla promocji dziedzictwa kulturowego Wielkopolski są Estrady Folkloru, organizowane przez CKiS od lat 80-tych XX wieku we współpracy z lokalnymi ośrodkami Kultury i stowarzyszeniami oraz Świąteczne Spotkania Folklorystów i Twórców Ludowych Południowej Wielkopolski.

4) Centrum Kultury i Sztuki w Koninie.

Do najważniejszych przedsięwzięć CKiS w Koninie, promujących bogactwo kulturowe Wielkopolski należą:

1) cykliczny Festiwal Kultury Ludowej *W Stronę Tradycji*, który nawiązuje bezpośrednio do regionalnych tradycji związanych z Wielkopolską wschodnią. Spotkanie łączyło trzy dziedziny: muzykę, plastykę i taniec oraz stwarza możliwość wymiany doświadczeń instruktorów i zespołów ludowych. Festiwal zorganizowany w latach 2013-2014 poprzedzony był warsztatami dla instruktorów i kierowników zespołów ludowych. Towarzyszył mu kiermasz sztuki ludowej i tradycyjnej kuchni oraz wystawa twórczości ludowej. Do współpracy zaproszone zostały: koła gospodyń wiejskich i twórcy ludowi. Od dwóch lat (po piętnastoletniej przerwie) dzięki staraniom Centrum Kultury i Sztuki w Koninie laureat festiwalu prezentuje się na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą.

2) *Przegląd Twórczości Bożonarodzeniowej Anioły* odbywający się w Kazimierzu Biskupim pod honorowym patronatem biskupa włocławskiego, poświęcony był polskim tradycjom związanym ze świętami Bożego Narodzenia. Projekt realizowany w trzech dziedzinach artystycznych: muzyce (Konkursu Śpiewania Kolęd), plastyce (Konkursu na wykonanie szopki bożonarodzeniowej) oraz teatrze (Konkurs Przedstawień Jasełkowych). CKiS dokonało zapisu audio z Konkursu Śpiewania Kolęd i video z Konkursu Przedstawień Jasełkowych oraz wykonało profesjonalne zdjęcia szopek w celu wydania płyty podsumowującej edycję. Konkurs odbywał się pod patronatem Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Ponadto Centrum Kultury i Sztuki w Koninie zorganizowało w 2013-2014 cykl warsztatów etnograficznych, które uwzględniały zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu wschodniej Wielkopolski. Były to wielkanocne i bożonarodzeniowe warsztaty etnograficzne o charakterze międzypokoleniowym oraz warsztaty muzyczne dla zespołów ludowych.

5) Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

Zrealizowane zostało m.in. seminarium choreograficzne pn. *Folklor a scena*. Co roku odbywają się *Ogólnopolskie Konfrontacje Kapel Dudziarskich*.

6) Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

W latach 2013–2014 Muzeum zrealizowało imprezę edukacyjno-rekreacyjną „Pyra Poznańska”. Zadanie było realizowane w ramach programu *Naturalnie dookoła Poznania*.

Celem zadania była popularyzacja zagadnień związanych z popularną rośliną jaką jest ziemniak i ukazanie tej rośliny użytkowej we wszystkich aspektach i postaciach (produkty, kulinaria, gry, zabawy, konkursy, itp.).

Zaprezentowano zabytkowy sprzęt do wykopywania ziemniaków w ramach upowszechniania zbiorów muzealnych i edukacji muzealnej, w tym między innymi sprzężaj woli i konny oraz ręczne narzędzia do tego typu prac polowych. Pokazano także prace omłotowe z zastosowaniem zabytkowej lokomobili pochodzącej z końca XIX wieku. W ramach kultywowania i propagowania regionalnych tradycji kulinarnych zorganizowano konkurs kulinarny na najlepszy „Bambrzok” (placek ziemniaczany wypiekany na blasze). W konkursie udział wzięło kilkanaście osób i zespołów.

Ponadto w ramach promocji Powiatu Poznańskiego odbyła się promocja atrakcji i produktów turystycznych z regionu powiatu poznańskiego. „Naturalnie dookoła Poznania” – to produkt turystyczny, który stawia na bogactwo smaków, tradycję, kulturę z nią związaną i odnosi się do szeroko rozumianej naturalności.

6) Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu.

W 2013 r. zorganizowano konferencję: III kaliska Sesja Starożytniczą *Barbaroi, barbarus, mleccha... Barbarzyńcy w świecie starożytnym* oraz międzynarodową konferencję *W sąsiedztwie Bursztynowego Szlaku - szlaki i drogi handlowe od pradziejów do wczesnego średniowiecza*. Natomiast w 2014 r. współorganizowano sesję naukową „Badania, postacie i odkrycia. 60 lat placówki Archeologicznej PAN w Kaliszu” oraz sesję historyczną „Kaliski sierpień 1914”.

W ramach promocji dziedzictwa kulturowego Wielkopolski w 2013r. na terenie parku przy Dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie zorganizowano trzy imprezy plenerowe z cyklu *Niedziela u Niechciców*. W oddziale Rezerwat Archeologiczny w Kaliszu - Zawodziu zorganizowano: *Kalisz Piastowski, Jarmark Archeologiczny, Festiwal Słowian i Waregów. Noc Kupały, Kalisz Książęcy, czy Biesiada Piastowska*. W roku 2014 podobnie zorganizowano: *Niedziele u Niechciców*. Na terenie Rezerwatu Archeologicznego w Kaliszu – Zawodziu odbył się *Jarmark Archeologiczny oraz Biesiada Piastowska i Calisia 1383- Bitwa*. Wszystkie wymienione imprezy to wydarzenia artystyczne pokazujące życie codzienne, kulturę, obyczaje, a także folklor i muzykę mieszkańców dawnego Kalisza i okolic.

7) Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile.

W latach 2013-2014 udostępniono wówczas wystawy *Obrazy z dziejów Piły (2013)* oraz *Piła w okresie I wojny światowej 1914-1918 (2014)*. *Wielkanoc w skansenie* – była to impreza o charakterze edukacyjnym, która przybliżyła zwyczaje postne i świąteczne w subregionie północnej Wielkopolski. W programie były pokazy etnograficzne, wyrób baranków z masy wiejskiego, pokazy barwienia i zdobienia jaj, wyrobu palem wielkanocnych, wypieku bab. *Wielkanoc na Krajnie* - impreza o charakterze plenerowym, współorganizowana była ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Krajna nad Notecią”, współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Podczas

imprezy pokaz wyrobu palem wielkanocnych, prezentacja dawnego rzemiosła, przygotowanie tradycyjnych potraw, pokazy barwienia i zdobienia jaj oraz wiele innych.

Zadanie 3. Wspieranie działań edukacyjnych promujących „małe ojczyzny”.

1) Działania podjęte przez Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lesznie obejmowały m.in. zajęcia warsztatowe dla nauczycieli przedszkoli edukacji wczesnoszkolnej: *Nauczanie historii w przedszkolu – Moja Mała Ojczyzna* oraz warsztaty przedmiotowo – historyczne dla nauczycieli historii i wiedzy o społeczeństwie organizowane we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej w Poznaniu. Ponadto zrealizowany został cykliczny projekt międzyszkolny dla młodzieży ponadgimnazjalnej i nauczycieli „Spotkania z historią” promujący ciekawe formy pracy obejmujący następujące tematy: *Wiek XVII trudny dla Polski, ale czy dla Leszna?* czy też *Jan Amos Komeński postać tragiczna*.

2) Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu.

Ośrodek wspierał działania promujące „małe ojczyzny” poprzez:

- 1) projekt „Pamiętamy Powstanie Wielkopolskie 1918-1919”, skierowany do szkół wielkopolskich.
- 2) projekt naukowo-metodyczny z zakresu edukacji regionalnej „Dziedzictwo kulturowe Ostrowa Tumskiego w Poznaniu”.
- 3) projekt edukacyjny „Ze sztuką przez wieki” – Muzeum Narodowe w Poznaniu.
- 4) Projekt „e Szkoła Wielkopolska Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan”.

Za działania promujące „małą ojczyznę” Ośrodek otrzymał Statuetkę Dobosza Powstania Wielkopolskiego przyznaną przez Zarząd Główny Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego oraz podziękowania Prezydenta Miasta Poznania za działania na rzecz promocji i prowadzenia zajęć edukacyjnych związanych z projektem „Dziedzictwo kulturowe Ostrowa Tumskiego w Poznaniu”.

3) Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie.

Zorganizowane zostały Konferencje:

- 1) *Konińskie ślady historii Polski* – dla nauczycieli (19.03.2013, organizowana we współpracy z PTTK Odział w Koninie).
- 2) VI Konińskie Forum Przyrodnicze (22 listopada 2013 r.).
- 3) VII Konińskie Forum Przyrodnicze (21 listopada 2014 r.).

Przeprowadzono także warsztaty *Konin i okolice w obiektywie – tydzień z filmem* (pokazy filmowe, lekcja muzealna, prezentacje multimedialne; we współpracy z Konińskim Domem Kultury, Muzeum Regionalnym w Słupcy, Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie, Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, Muzeum Miasta Turku) oraz zorganizowano wystawy, m.in. *100 lat krajoznawstwa konińskiego, Oskar Kolberg i Zofia Urbanowska, Kształtowanie się niepodległości w Koninie*.

4) Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile.

Zrealizowano:

- 1) projekt *Dwudziestolecie międzywojenne. Historia i kultura* we współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza oraz Starostwem Powiatowym w Czarnkowie, którego odbiorcami byli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego;
- 2) zajęcia otwarte *Mniejszości narodowo – etniczne w powiecie czarnkowsko – trzcianeckim – osobliwości języka w kulturze lokalnej i regionalnej* we współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza – Instytutem Filologii Polskiej, którego odbiorcami byli nauczyciele i młodzież szkół ponadgimnazjalnych z powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego;
- 3) konferencję W ramach programu regionalnego „ Historia mojego miasta” pt. *Z dziejów kościoła katolickiego Św. Janów w Pile*”, zorganizowana we współpracy z Muzeum Okręgowym im. Stanisława Staszica w Pile, którego odbiorcami byli nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie;
- 4) konferencję i warsztaty *Kultura ludowa terenu Wielkopolski* w ramach programu regionalnego „ Historia mojego miasta”, we współpracy z Muzeum Okręgowym w Pile, którego odbiorcami byli nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie,
- 5) konferencję *Piła w okresie powstania Wielkopolskiego*, zorganizowana we współpracy z Muzeum Okręgowym w Pile, którego odbiorcami byli nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie;
- 6) konferencję i panel dyskusyjny pt. *Przesiedlenia z bukowiny w kontekście europejskim* oraz warsztat pt. *Przemieszczanie i usytuowanie grup etnicznych na terenie Polski*, we współpracy z PAN i Muzeum Okręgowym w Pile.

5) Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

W 2014 r. Dział Edukacji Muzealnej wraz z pracownią Promocji przygotował akcje społeczną pt. Muzeum mojego podwórka. Innym ważnym działaniem było powołanie do działania Lednickiego Centrum Animacji Kultury.

Spis treści

Wstęp

CEL I. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków.

CEL I. 1.0. Opieka nad zabytkami nieruchomymi.

CEL I. Zadanie 1.1. Poprawa stanu zachowania, modernizacja, rozbudowa i konserwacja obiektów zabytkowych będących własnością Samorządu Województwa

CEL I. Zadanie 1.2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie Województwa Wielkopolskiego

CEL I. Zadanie 1.3. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania wiedzy o źródłach pozyskiwania funduszy na rzecz prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego

CEL I. Zadanie 2.0. Opieka nad zabytkami ruchomymi. Cel i.2.1. Dofinansowanie konserwacji obiektów ruchomych wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie Województwa Wielkopolskiego

CEL I. Zadanie 3.0. Opieka nad zabytkami archeologicznymi. CEL I. 3.1. Kontynuacja archeologicznych badań w jednostkach podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego

CEL II. Ochrona zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego.

CEL II. Zadanie 1. Ochrona stanowisk archeologicznych, obiektów zabytkowych, panoram widokowych, założeń urbanistycznych, dominant krajobrazowych, cennych założeń zieleni, szlaków kulturowych poprzez odpowiednie zapisy w planie wojewódzkim zagospodarowania przestrzennego

CEL III. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków.

CEL III. Zadanie 1. Wspieranie działań na rzecz wpisania na listę Pomników Historii szczególnie cennych obiektów zabytkowych z terenu Województwa

CEL III. Zadanie 2. Wspieranie inicjatywy na rzecz wpisania *Pradoliny Noteci* na Listę Światowego dziedzictwa Kulturowego i przyrodniczego Ludzkości UNESCO

CEL IV. Promocja dziedzictwa kulturowego Województwa Wielkopolskiego.

CEL IV. Zadanie 1. Promocja muzeów prowadzonych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego

CEL IV. Zadanie 2. Promowanie wiedzy o zabytkach archeologicznych na terenie Województwa.

CEL IV. Zadanie 3 Wspieranie inicjatyw promujących Szlak Piastowski.

CEL.IV. Zadanie 4 Promocja Wzgórza Lecha w Gnieźnie jako Znak Dziedzictwa Europejskiego.

CEL.IV. Zadanie 5. Promocja już istniejących Pomników Historii położonych na terenie Województwa.

CEL.IV. Zadanie 6. Wspieranie inicjatyw promujących międzynarodowe szlaki kulturowe: św. Jakuba, Cysterski, Romański.

CEL.IV. Zadanie 7. Wspieranie Europejskich Dni Dziedzictwa.

CEL.IV.8. Wspieranie wydawnictw promujących dziedzictwo wielkopolskie.

CEL.IV. 9. Wydawanie regionalnych publikacji.

CEL.IV. 10. Wspieranie wydawania regionalnych publikacji.

CEL. V. Upowszechnianie wiedzy o regionie.

CEL.V.1. Wspieranie konkursów dla dzieci i młodzieży dotyczących dziedzictwa Wielkopolski.

CEL.V.2. Wspieranie organizacji imprez, widowisk, wydarzeń artystycznych i folklorystycznych, mających na celu promocję bogactwa kulturowego (w tym niematerialnego dziedzictwa) Wielkopolski.

CEL.V.3. Wspieranie działań edukacyjnych promujących „małe ojczyzny”.